

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РІШЕННЯ

05 вересня 2024 р.

Київ

№ 304-р

Про результати розгляду
справи про концентрацію

Антимонопольний комітет України, розглянувши матеріали справи № 126-25/10-23-ЕК про концентрації,

ВСТАНОВИВ:

1. ПРЕДМЕТ СПРАВИ

- (1) Концентрації полягають у придбанні компанією «CRH UKRAINE B.V.» (далі – Покупець) (м. Роттердам, Нідерланди) акцій приватного акціонерного товариства «Дікергофф цемент Україна» (далі – ПрАТ «Дікергофф цемент Україна») [інформація, доступ до якої обмежено], що забезпечує перевищення 50 відсотків голосів у вищому органі управління товариства, та частки у статутному капіталі товариства з обмеженою відповідальністю з іноземними інвестиціями «Дікергофф /Україна/» (далі – ТОВ П «Дікергофф /Україна/») [інформація, доступ до якої обмежено], що забезпечує перевищення 50 відсотків голосів у вищому органі управління товариства.
- (2) Відповідно до підпункту «в» пункту 2 частини другої статті 22 Закону України «Про захист економічної конкуренції» (далі – Закон) концентрацією визнається, зокрема, набуття одним або декількома суб'єктами господарювання прямого або опосередкованого контролю над цілим або частинами одного або декількох інших суб'єктів господарювання чи іншими активами, зокрема, шляхом безпосереднього або опосередкованого придбання, набуття у власність в інший спосіб чи одержання в управління часток (акцій, паїв), що забезпечує можливість чинити вирішальний вплив, у тому числі досягнення чи перевищення 25 або 50 відсотків голосів у вищому органі управління відповідного суб'єкта господарювання. Отже, заявлені дії відповідно до вказаної статті є концентраціями.
- (3) Відповідні вартісні показники учасників концентрацій, з урахуванням відносин контролю, за підсумками 2022 року перевищують порогові значення, визначені частиною першою статті 24 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

2. УЧАСНИКИ КОНЦЕНТРАЦІЙ

- (4) Компанія «CRH UKRAINE B.V.» (м. Роттердам, Нідерланди), яка має намір набути контроль над суб'єктами господарювання;
ПрАТ «Дікергофф цемент Україна» [інформація, доступ до якої обмежено];
ТОВ П «Дікергофф /Україна/» [інформація, доступ до якої обмежено], щодо яких має набутися контроль.

3. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДІЇ

- (5) До Антимонопольного комітету України (далі – Комітет) надійшли заяви уповноважених представників компаній «CRH UKRAINE B.V.» і «DYCKERHOFF GMBH» (м. Вісбаден, Німеччина):
- від 22.09.2023 № 01-22/09-2023 (zareєстрована в Комітеті 22.09.2023 за № 15-01/419-ЕКк) про надання дозволу компанії «CRH UKRAINE B.V.» на придбання акцій ПрАТ «Дікергофф цемент Україна», що забезпечує перевищення 50 відсотків голосів у вищому органі управління товариства;
  - від 22.09.2023 № 02-22/09-2023 (zareєстрована в Комітеті 22.09.2023 за № 15-01/421-ЕКк) про надання дозволу компанії «CRH UKRAINE B.V.» на придбання частки у статутному капіталі ТОВ ІІ «Дікергофф /Україна/», що забезпечує перевищення 50 відсотків голосів у вищому органі управління товариства).
- (6) Розпорядженням Голови Антимонопольного комітету України – державного уповноваженого від 19.10.2023 № 01/183-р розпочато розгляд справи № 126-25/10-23-ЕК про концентрації у вигляді:
- придбання компанією «CRH UKRAINE B.V.» акцій приватного акціонерного товариства «Дікергофф цемент Україна», що забезпечує перевищення 50 відсотків голосів у вищому органі управління товариства;
  - придбання компанією «CRH UKRAINE B.V.» частки у статутному капіталі товариства з обмеженою відповідальністю з іноземними інвестиціями «Дікергофф /Україна/», що забезпечує перевищення 50 відсотків голосів у вищому органі управління товариства, у зв'язку з виявленням у поданих матеріалах підстав для заборони концентрацій.
- (7) Уповноважених представників заявників було повідомлено листом Голови Антимонопольного комітету України – державного уповноваженого про початок розгляду справи про концентрації та про надання інформації від 24.10.2023 № 126-25/01-11273е.
- (8) 23.10.2023 на офіційному вебсайті Комітету¹, офіційній сторінці Комітету в мережі «Фейсбук» було розміщено текст повідомлення про розгляд справи про концентрації у вигляді придбання компанією «CRH UKRAINE B.V.» акцій ПрАТ «Дікергофф цемент Україна» та частки у статутному капіталі ТОВ ІІ «Дікергофф /Україна/», що забезпечує перевищення 50 відсотків голосів у вищому органі управління кожного товариства.
- (9) Під час розгляду справи були опитані суб'єкти господарювання – конкуренти, споживачі учасників концентрацій та інші суб'єкти господарювання. Також під час розгляду справи було взято до уваги:
- результати дослідження стану конкуренції на ринку цементу, розпочатого на підставі доручення Голови Комітету від 13.02.2020 № 13-01/145² (далі – Аналітична довідка);
  - результати розгляду³ заяви товариства з обмеженою відповідальністю «Промислово-будівельна група Ковальська» від 13.09.2023 № 128 (zareєстрована в Комітеті 15.09.2023 за № 8-01/228-АМк) щодо ознак порушення законодавства про захист економічної конкуренції в діях Групи CRH Україна на ринку цементу (далі – Заява ТОВ «ПБГ Ковальська»).

¹<https://amcu.gov.ua/news/amku-rozpochav-rozglyad-spravi-pro-koncentraciyi-u-viglyadi-pridbannya-crh-ukraine-bv-dvoh-kompanij>

²Службова записка відділу ринків виробничих галузевих товарів Департаменту досліджень і розслідувань ринків виробничої сфери Комітету від 26.06.2024 № 126-126/4616.

³Лист Комітету від 26.06.2024 № 126-26/13/01-6375е.

- (10) Листом від 04.07.2024 № 126-25/01-6580е Комітет запропонував учасникам заявлених концентрацій надати свої пропозиції щодо зобов'язань, які вони готові взяти на себе з метою усунення відповідного негативного впливу концентрацій на конкуренцію на ринку портландцементу сірого в його сегментах: цементу загальнобудівельного призначення (в розрізі типів і марок) та цементу сульфатостійкого спеціального призначення, і які дозволять органу Комітету прийняти рішення про надання дозволу на концентрації.
- (11) Уповноважені представники компанії «CRH UKRAINE B.V.» листом від 22.07.2024 б/н (zareєстрованим у Комітеті 22.07.2024 за № 8-01/1296-кі) надали пропозиції щодо зобов'язань.
- (12) 25.07.2024 Комітет оприлюднив на офіційному вебсайті⁴ зобов'язання, запропоновані учасниками концентрацій, з метою отримання до 01.08.2024 (включно) позиції учасників ринку та інших зацікавлених осіб.
- (13) Враховуючи наявність зауважень та пропозицій суб'єктів господарювання до запропонованих компанією «CRH UKRAINE B.V.» зобов'язань, 12.08.2024 Комітет провів консультації з учасниками концентрацій з метою узгодження необхідних зобов'язань та вимог, якими обумовлюватиметься рішення органу Комітету про надання дозволу на концентрації⁵.
- (14) Листом від 14.08.2024 б/н (zareєстрованим у Комітеті 14.08.2024 за № 8-01/1390-кі) уповноважені представники компанії «CRH UKRAINE B.V.» надали оновлені пропозиції щодо зобов'язань, з урахуванням зауважень та пропозицій, наданих за результатами проведення «market-test».

4. ІНФОРМАЦІЯ ПРО УЧАСНИКІВ КОНЦЕНТРАЦІЙ

За інформацією заявників:

суб'єкти господарювання, над якими набувається контроль:

- (15) ПрАТ «Дікергофф цемент Україна» здійснює діяльність з виробництва та продажу, просування або дистрибуції [інформація, доступ до якої обмежено];
- (16) ТОВ П «Дікергофф /Україна/» здійснює діяльність з виробництва та продажу, просування або дистрибуції [інформація, доступ до якої обмежено];
- (17) товариство з обмеженою відповідальністю «Дікергофф транспорт Україна» (далі – ТОВ «Дікергофф транспорт Україна») [інформація, доступ до якої обмежено] здійснює діяльність з [інформація, доступ до якої обмежено];

продавець:

- (18) компанія «DYCKERHOFF GMBH» здійснює діяльність з виробництва та продажу, просування або дистрибуції [інформація, доступ до якої обмежено];
- (19) компанія «DYCKERHOFF GMBH», крім суб'єктів господарювання, над якими набувається контроль, також пов'язана відносинами контролю з іншими суб'єктами господарювання – нерезидентами України, що здійснюють діяльність, зокрема, на території України з: виробництва та продажу, просування або дистрибуції [інформація, доступ до якої обмежено];

⁴<https://amcu.gov.ua/news/do-uvahy-uchasnykiv-rynku-tsementu-zaproponovani-kompaniieiu-crh-ukraine-bv-m-rotterdam-niderlandy-zoboviazannia-v-ramkakh-spravy-pro-kontsentratsii>

⁵Протокол зустрічі від 21.08.2024.

- (20) компанію «DYCKERHOFF GMBH» контролює компанія «FIMEDI S.P.A.» (м. Турин, Італія) [опосередковано через компанію «Buzzi S.p.A» (Італія)], акції якої є широко розпорощеними між міноритарними акціонерами;

суб'єкт господарювання, який набуває контроль:

- (21) компанія «CRH UKRAINE B.V.» здійснює діяльність фінансового холдингу, та не здійснює діяльності на території України;
- (22) компанія «CRH UKRAINE B.V.» пов'язана відносинами контролю з резидентами та нерезидентами України, які утворюють групу суб'єктів господарювання CRH (далі – Група CRH або Група Покупця), здійснюють діяльність, зокрема, на території України з: виробництва та продажу [інформація, доступ до якої обмежено];
- (23) кінцеві бенефіціари в компанії «CRH UKRAINE B.V.» відсутні. Компанію «CRH UKRAINE B.V.» опосередковано контролює компанія «CRH plc» (Ірландія), акції якої торгуються на фондових біржах. Жодна особа не володіє більше ніж 10% акцій компанії «CRH plc».

4.1. Мета концентрацій

- (24) Метою концентрацій для компанії «CRH UKRAINE B.V.» є [конфіденційна інформація].

5. РИНКИ, НА ЯКИХ ВІДБУВАЮТЬСЯ КОНЦЕНТРАЦІЇ

За інформацією заявників:

- (25) **задіяними ринками в заявлених концентраціях є:**
- загальнодержавний ринок цементу;
  - регіональні ринки готових для використання розчинних бетонних сумішей (для Групи Покупця – [інформація, доступ до якої обмежено]⁶ області, для Об'єкта Придбання – [інформація, доступ до якої обмежено] області).
- (26) **Крім зазначеного, Група Покупця [через [інформація, доступ до якої обмежено]] також здійснює діяльність на суміжних ринках:**
- загальнодержавний ринок збірних елементів конструкцій для будівництва з цементу, бетону та штучного каменю;
  - загальнодержавний ринок блоків із бетону, цементу та штучного каменю;
  - загальнодержавний ринок залізобетонних опор.

5.1. Загальнодержавний ринок збірних елементів конструкцій для будівництва з цементу, бетону та штучного каменю

- (27) Збірні конструкції в будівництві – це конструкції, що збираються з готових елементів, що не вимагають додаткової обробки (обрізання, підгонки тощо) на місці будівництва. Використання їх у будівництві дозволяє найбільш трудомісткі роботи виконувати на промислових підприємствах, оснащених високопродуктивним устаткуванням для виготовлення збірних елементів. Монтаж збірних конструкцій на будівельному майданчику, а також навантажувально-розвантажувальні роботи при їх транспортуванні здійснюються монтажними механізмами з мінімальними витратами ручної праці. Це забезпечує значне зниження трудомісткості й вартості будівництва, скорочення термінів зведення будівель і споруд і підвищення якості робіт.

⁶Рішенням Комітету від 07.12.2023 № 347-р надано дозвіл компанії «CRH UKRAINE B.V.» на придбання часток у статутному капіталі ТОВ «Астор Інвест», що забезпечує перевищення 50 відсотків голосів у вищому органі управління товариства. ТОВ «Астор Інвест» володіє активами 5 бетонних заводів у [інформація, доступ до якої обмежено].

- (28) [Інформація, доступ до якої обмежено].
- (29) Основними конкурентами [інформація, доступ до якої обмежено] на відповідному ринку є: [інформація, доступ до якої обмежено].
- (30) Товари, які належать до збірних елементів конструкцій для будівництва з бетону, цементу та штучного каменю, не є повністю замінними. Вибір конкретних видів збірних елементів конструкцій для будівництва з цементу, бетону та штучного каменю залежатиме від конструктивних особливостей окремого будівельного проєкту. Однак, враховуючи, що [інформація, доступ до якої обмежено], Комітет вбачає за можливе не здійснювати подальшої сегментації ринку⁷.
- (31) Виробництво товарів на ринку збірних елементів конструкцій для будівництва з цементу, бетону та штучного каменю [інформація, доступ до якої обмежено]. Частка [інформація, доступ до якої обмежено] на відповідному ринку становить [конфіденційна інформація].
- (32) **Враховуючи наявність значної кількості конкурентів та незначну частку Групи Покупця на ринку, а також те, що суб'єкти господарювання, над якими набувається контроль, не здійснюють господарської діяльності на цьому ринку, концентрації не призведуть до монополізації чи суттєвого обмеження конкуренції на ринку збірних елементів конструкцій для будівництва з цементу, бетону та штучного каменю в Україні.**

5.2. Загальнодержавний ринок блоків із бетону, цементу та штучного каменю

- (33) Блоки та цегла з цементу, бетону та штучного каменю – це фундаментні блоки, які використовуються під час будівництва стін, підвалів та елементів стрічкових фундаментів.
- (34) [Інформація, доступ до якої обмежено].
- (35) Фундаментні блоки ФБС являють собою блоки у формі паралелепіпеда. Головна перевага фундаментних блоків полягає в тому, що фундаменти з бетонних блоків зводяться значно швидше, завдяки чому скорочуються фінансові витрати. Фундамент ТС являє собою залізобетонний виріб незвичайної форми. Такі фундаменти розміщуються під повітряними опорами високовольтних ліній електропередач. Фундамент опор робить опори ліній електропередач (далі – ЛЕП) більш стійкими до впливу вітрових потоків. Головна особливість застосування цієї конструкції полягає в тому, що основою фундаменту опори є міцний сталевий каркас, залитий бетоном. Завдяки цьому залізобетонні опори ЛЕП знаходяться в цілковитій безпеці за складних погодних умов. Для виготовлення залізобетонних фундаментів використовується важкий бетон із класом міцності не менш В-30.
- (36) Конфігурація фундаментів обирається відповідно до типу опор діючого на фундамент навантаження, а також характеристик ґрунту, у якому планується монтаж фундаментів. Вибір типу фундаментів здійснюється на основі монтажних креслень, розроблених для кожного типу опори.
- (37) Товари, які належать до фундаментних блоків, фундаментів, не є повністю замінними. Вибір конкретних видів товару серед фундаментних блоків, фундаментів залежить від конструктивних особливостей окремого будівельного проєкту. Однак, враховуючи,

⁷ Антимонопольний комітет України, проводячи дослідження ринку залізобетонних виробів під час надання дозволу на концентрацію (рішення № 142-р від 05.04.2018), також виокремив саме такі товарні межі цього ринку. Також у цьому рішенні Комітет виокремив ринок блоків та цегли з бетону, цементу та штучного каменю як окремий товарний ринок.

що [інформація, доступ до якої обмежено], Комітет не вбачає за необхідне здійснювати подальшу сегментацію ринку.

- (38) Частка [інформація, доступ до якої обмежено] на ринку блоків із бетону, цементу та штучного каменю становить [конфіденційна інформація].
- (39) Основними конкурентами [інформація, доступ до якої обмежено] на відповідному ринку є: [інформація, доступ до якої обмежено].
- (40) **Враховуючи наявність значної кількості конкурентів та незначну ринкову частку Групи Покупця, а також те, що суб'єкти господарювання, над якими набувається контроль, не здійснюють господарської діяльності на цьому ринку, концентрації не призведуть до монополізації чи суттєвого обмеження конкуренції на ринку блоків із бетону, цементу та штучного каменю в Україні.**

5.3. *Загальнодержавний ринок залізобетонних опор*

- (41) У цілому опори бувають трьох видів: дерев'яні, залізобетонні й металеві. Кожен вид опор має свої конструктивні особливості й області застосування, які повинні враховуватися на стадії проектування.
- (42) Головним призначенням залізобетонних опор є можливість надійного утримання електропроводів на необхідній відстані від поверхні землі або води. Надійність і міцність опор досягається шляхом застосування в конструкції виробів арматурного каркаса і спеціального типу бетонного розчину.
- (43) У цілому залізобетонні опори можуть бути взаємозамінними, однак вибір конкретного виду опори залежить від особливостей проекту, а також типу ліній електропередач, у тому числі їх запланованої напруги.
- (44) З урахуванням зазначеного, за товарними межами ринок залізобетонних опор можна виділити як окремий товарний ринок.
- (45) [Інформація, доступ до якої обмежено].
- (46) Так, [інформація, доступ до якої обмежено] виробляє [інформація, доступ до якої обмежено]. У цілому можливість взаємозамінності залізобетонних опор у кожному випадку залежить від особливостей конкретного проекту, його бюджету, домовленості із замовником.
- (47) Основними конкурентами [інформація, доступ до якої обмежено] на ринку залізобетонних опор є: [інформація, доступ до якої обмежено], ринкові частки яких коливаються в межах [конфіденційна інформація].
- (48) Частка [інформація, доступ до якої обмежено] на ринку залізобетонних опор не досягає [конфіденційна інформація].
- (49) **Враховуючи наявність значної кількості конкурентів [інформація, доступ до якої обмежено] на ринку залізобетонних опор, а також те, що суб'єкти господарювання, над якими набувається контроль, не здійснюють господарської діяльності на цьому ринку, концентрації не призведуть до монополізації чи суттєвого обмеження конкуренції на ринку залізобетонних опор в Україні.**

5.4. *Ринок цементу*

- (50) Цемент – це найпоширеніший будівельний матеріал, що дозволяє зводити конструкції і створювати вироби високої міцності. За своїми фізичними властивостями – це сипучий матеріал, що має сірий колір і дрібну фракцію, при змішуванні з водою перетворюється в пластичну однорідну суміш, яка, затвердівши, утворює штучний камінь. Цемент володіє гідравлічними властивостями і складається з клінкеру та, при

необхідності, гіпсу і його похідних, а також добавок. Такі ознаки притаманні усім видам цементу.

- (51) Відповідно до ДСТУ Б В.2.7-112-2002 «Цементи. Загальні технічні умови» цементи повинні виготовлятися відповідно до вимог цього стандарту і нормативного документа щодо цементу конкретного виду за технологічним регламентом, що затверджений підприємством-виробником. Цементи загальнобудівельного призначення – цемент на основі портландцементного клінкеру, основною вимогою до яких є забезпечення міцності бетонів або розчинів. Спеціальні цементы – цементы, до яких ставляться спеціальні вимоги. Марка (клас міцності) цементу – умовне позначення, що відображає мінімальні вимоги до міцності при стиску зразків зі стандартного цементного розчину, які виготовлялись, тверднули і випробувались за умов і в кінцеві строки, що установлені нормативними документами на цемент.
- (52) Учасники концентрацій здійснюють діяльність з [інформація, доступ до якої обмежено].

Таблиця 1

[інформація, доступ до якої обмежено]

- (53) Як видно з таблиці 1, [інформація, доступ до якої обмежено] виробляють та реалізують на території України цемент різних видів та марок, що може свідчити про необхідність сегментації ринку цементу.
- (54) Разом із цим, на переконання учасників концентрацій, базові споживчі якості, фізичні, технічні, експлуатаційні характеристики, якісні показники тощо для усіх видів цементів є єдиними. При цьому залежно від додаткових потреб замовників, з урахуванням конкретних експлуатаційних вимог, що висуваються до бетону на основі цього цементу, вони можуть висувати додаткові вимоги до цементів, що зумовлює внесення деяких змін до складу при незмінності його основних компонентів.
- (55) Так, згідно з ДСТУ Б В.2.7-281:2011 «Цементи. Класифікація» цементы класифікуються за різноманітними критеріями:
- (55.1) за призначенням цементы поділяються на цементы загальнобудівельного призначення, цементы спеціального призначення та цементы інші. Серед видів цементів спеціального призначення вказуються, зокрема, цементы сульфатостійкі згідно з ДСТУ Б В.2.7-85, портландцементы тампонажні згідно з ДСТУ Б В.2.7-88, портландцементы білі згідно з ДСТУ Б В.2.7-257, цементы глиноземисті та високоглиноземисті згідно з ДСТУ Б В.2.7-258, цемент гіпсоглиноземистий розширювальний згідно з ДСТУ Б В. 2.7-266, портландцемент кольоровий згідно з ДСТУ Б В.2.7-268, цементы з високою тониною помелу, цемент із регламентованим мінералогічним складом, спеціальний радіаційно-захисний цемент, цемент для торкетбетонів;
- (55.2) за видом клінкеру цементы поділяються на цементы на основі портландцементного клінкеру (до яких належать портландцементы без добавок, портландцементы з добавками, шлакопортландцемент, шлаковий цемент, пуцолановий цемент, композиційний цемент, тампонажний портландцемент, лужний портландцемент), цементы на основі глиноземистого клінкеру (до яких належать глиноземистий цемент, високоглиноземистий цемент, гіпсоглиноземистий цемент), цементы на основі сульфоалюмінатного клінкеру, лужні цементы, цементы на основі змішаного клінкеру;
- (55.3) за стандартною міцністю по стиску: зниженої міцності (класи від 10 до 32,5), середньої міцності (класи від 32,5 до 42,5), підвищеної міцності (класи від 42,5 до 52,5), високоміцні (класи понад 52,5);

- (55.4) за швидкістю тверднення: нормальнотверднучі, повільнотверднучі, швидкотверднучі, надшвидкотверднучі;
- (55.5) за строками тужавлення тощо.
- (56) Заявники звертають увагу на те, що відповідний стандарт виокремлює сульфатостійкий цемент та тампонажний цемент як деякі з багатьох видів цементів спеціальних за критерієм призначення, а не якості або фізичних, технічних, експлуатаційних характеристик. Поділ цементів за призначенням є лише одним із багатьох варіантів класифікацій, з огляду на їх окремі властивості, і кожен із вищевказаних видів цементів може при цьому регулюватися окремим стандартом із зазначенням певних особливостей у процесі виробництва або експлуатації.
- (57) Учасники концентрацій переконані, що така класифікація, так само як й інші, перелічені вище, не створює достатніх підстав для виділення окремих сегментів ринку цементу.
- (58) Разом із цим, за інформацією заявників, портфоліо цементної продукції різних виробників цементу є взаємозамінними, а тому **товарними межами ринку є ринок цементу**.
- (59) Відтак учасники концентрацій надали інформацію про свої частки на *[інформація, доступ до якої обмежено]*:

Таблиця 2

[Інформація, доступ до якої обмежено]

- (60) Як видно з даних, наведених у таблиці 2, учасники концентрацій є близькими конкурентами на ринку *[інформація, доступ до якої обмежено]* та їхня сукупна частка за підсумками 2021–2022 років та перше півріччя 2023 року **перевищувала** *[конфіденційна інформація]*.
- (61) Разом із цим Комітет дослідив питання на предмет доцільності сегментації ринку цементу, а відтак встановлення товарних меж задіяних ринків та становища учасників концентрацій на них.

5.4.1. Товарні межі ринку цементу

- (62) Так, відповідно до пункту 5.1 розділу 5 Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 № 49-р, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 01.04.2002 за № 317/6605 (із змінами) (далі – Методика), товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.
- (63) Відповідно до розділу 4.8.2 Аналітичної довідки під час проведення дослідження ринку цементу було, зокрема, проведено комплексний аналіз взаємозамінності за різними видами та марками цементу як з точки зору можливості переміщення попиту (споживачами), так і з точки зору можливості переміщення пропозиції (виробниками цементу).
- (64) Так, Комітет встановив, що на ринку України протягом 2018–2022 років реалізовувалися цементні різних видів загальнобудівельного та спеціального призначення, а саме:

Таблиця 3

Цементи загальнобудівельного призначення:	Цементи спеціального призначення:
портландцементи	цементи сульфатостійкі
цементи для будівельних розчинів	портландцементи тампонажні

	портландцементи білі
	цементи глиноземисті
	цементи високоглиноземисті

- (65) Цементи загальнобудівельного призначення та цементи спеціального призначення: сульфатостійкі, тампонажні та білі виробляються на основі портландцементного клінкеру. Цементи спеціального призначення: глиноземисті та високоглиноземисті виробляються на основі глиноземистого (високоглиноземистого) клінкеру.
- (66) Раціональні, допустимі та недоцільні сфери застосування різних видів цементів наведено в таблиці 4⁸.

Таблиця 4

Найменування цементної продукції	Вид за призначенням	Основне призначення	Допускається застосування	Не рекомендується
Портландцемент, портландцемент з добавками	Загальнобудівельний	Для бетонних, залізобетонних збірних і монолітних конструкцій	Для бетонів зі спеціальними властивостями за умови додаткової перевірки спеціальних властивостей цементу	Для бетонів зі спеціальними властивостями без додаткової перевірки спеціальних властивостей цементу
Шлакопортландцемент	Загальнобудівельний	Для бетонних і залізобетонних збірних виробів, що пропарюються, монолітних «масивних» бетонних і залізобетонних наземних, підземних і підводних конструкцій, що зазнають впливу прісних та мінеральних вод	Для бетонів зі спеціальними властивостями за умови додаткової перевірки спеціальних властивостей цементу	Для важких бетонів марки за морозостійкістю понад F200; для важких бетонів, що тверднуть при температурі нижче +10 °C за відсутності обігріву; для конструкцій, що зазнають почергового зволоження та висушування
Композиційний цемент	Загальнобудівельний	Для бетонних конструкцій, дорожніх покриттів, фундаментів і підпірних стін, дамб, для підземного будівництва при помірному рівні сульфатів, коли необхідне низьке тепловиділення при гідратації	Для виготовлення будівельних розчинів, бетонних труб, для конструкцій загальнобудівельного призначення	Для бетонних конструкцій, що потребують застосування швидкотверднучих цементів
Цемент для будівельних розчинів	Загальнобудівельний	Для будівельних розчинів, що застосовуються при проведенні	Може використовуватись для виготовлення	

⁸ДСТУ Б В.2.7.-281:2011, ДСТУ Б В.2.7-124-2004, ДСТУ Б В.2.7-85-99.

		мурувальних, облицювальних і штукатурних робіт	неармованих низькомарочних бетонів (марок 150 і нижче), морозостійкість яких не регламентується	
Сульфатостійкі цементи	Спеціальний	Для виготовлення бетонних та залізобетонних <u>конструкцій, які мають корозійну стійкість при впливі середовищ, агресивних за вмістом у них сульфатів</u>		
Глиноземистий цемент	Спеціальний	Для швидкотверднучих бетонів, аварійно-ремонтних робіт, для жаростійких бетонів, для роботи в умовах сірчистої агресії	-	У масивних конструкціях; у конструкціях, що тверднуть за температури понад 25 °С
Білий цемент	Спеціальний	Для розчинів та бетонів, призначених для архітектурно-опоряджувальних робіт	-	Для звичайних бетонів
Тампонажні цементи	Спеціальний	Для тампонування нафтових, газових та інших свердловин	-	Для звичайних бетонів

- (67) Отже, згідно з інформацією, наведеною в таблиці 4, цементи загальнобудівельного призначення та сульфатостійкі цементи спеціального призначення мають схоже або подібне основне призначення та допустиме застосування, а саме: виготовлення бетонів, бетонних і залізобетонних конструкцій, будівельних розчинів із певними відмінностями.
- (68) При цьому сульфатостійкий цемент спеціального призначення, на відміну від загальнобудівельного цементу, застосовується для виготовлення продукції, яка має корозійну стійкість при впливі середовищ, агресивних за вмістом у них сульфатів.
- (69) Глиноземистий цемент спеціального призначення відрізняється від інших цементів за основним призначенням – виготовлення швидкотверднучих бетонів, аварійно-ремонтних робіт, для жаростійких бетонів, для роботи в умовах сірчистої агресії.
- (70) Також білий та тампонажні цементи спеціального призначення мають відмінну сферу застосування від інших цементів – виготовлення розчинів і бетонів для архітектурно-опоряджувальних робіт для білого цементу та тампонування нафтових, газових та інших свердловин для тампонажних цементів. При цьому ці обидва види цементу мають однакову не рекомендовану сферу призначення – виготовлення звичайних бетонів.
- (71) Далі Комітет розглянув доцільність розподілу цементів загальнобудівельного та спеціального призначень за типами та марками.

- (72) **Загальнобудівельний портландцемент** завдяки своїм хімічним та фізико-механічним властивостям здебільшого використовується для виробництва бетонних розчинів, бетонів, бетонних збірних конструкцій, для будівництва доріг, мостів тощо.
- (73) Для виробництва портландцементу використовують основні компоненти (*портландцементний клінкер, гранульований доменний шлак, пуцоланові матеріали, зола винесення, вапняк*) і додаткові компоненти (*мінеральні матеріали*), кальцій сульфат, а також добавки, що застосовують для регулювання окремих будівельно-технічних властивостей цементу або для поліпшення процесу його помелу та/або транспортування.
- (74) Загальнобудівельні портландцементи за речовим складом поділяються на типи (I, II, III, IV, V)⁹, за вмістом компонентів – на підтипи (А, Б та В), за міцністю при стисканні – на марки (300, 400, 500), а останні за ранньою міцністю – на звичайну (без позначки) та високу (швидкотверднучі) (Р):

Таблиця 5

Класифікація загальнобудівельних цементів за типами та вмістом компонентів

Тип цементу	Найменування цементу	Умовні позначення				
		Без домішок	Гранульований доменний шлак (Ш)	Пуцоланові матеріали (П)	Зола винесення (З)	Вапняк (В)
I	Портландцемент	ПЦ I				
II	Портландцемент зі шлаком		ПЦ II/А-Ш ПЦ II/Б-Ш			
	Портландцемент з пуцоланом			ПЦ II/А-П		
	Портландцемент із золою винесення				ПЦ II/А-З	
	Портландцемент з вапняком					ПЦ II/А-В
	Портландцемент композиційний			ПЦ II/А-К ПЦ II/Б-К		
III	Шлакопортландцемент		ШПЦ III/А ШПЦ III/Б ШПЦ III/В			
IV	Пуцолановий цемент			ПЦЦ IV/А ПЦЦ IV/Б		
V	Композиційний цемент			КЦ V/А КЦ V/Б		

- (75) **Цемент для будівельних розчинів (ЦБР)** виробляється на основі портландцементного клінкеру і призначається для будівельних розчинів, що застосовуються при проведенні мурувальних, облицювальних і штукатурних робіт, а також може використовуватися для виготовлення неармованих низькомарочних бетонів (марок 150 і нижче), морозостійкість яких не регламентується¹⁰.

⁹Відповідно до ДСТУ Б В.2.7-46:2010 «Цементи загальнобудівельного призначення» портландцементи за речовим складом поділяються на п'ять типів:

- Тип I – портландцемент (ПЦ);
- Тип II - портландцемент (ПЦ) (з мінеральними добавками від 6% до 35%);
- Тип III - шлакопортландцемент (ШПЦ) (від 36% до 95% гранульованого доменного шлаку);
- Тип IV - пуцолановий цемент (ПЦ) (від 21% до 55% мінеральних добавок);
- Тип V - композиційний цемент (КЦ) (від 36% до 80% мінеральних добавок).

¹⁰ДСТУ Б В.2.7-124-2004 «Будівельні матеріали. Цемент для будівельних розчинів. Технічні умови».

- (76) При виробництві цементу для будівельних розчинів використовують: портландцементний клінкер, хімічний склад якого відповідає вимогам технологічного регламенту; камінь і щебінь гіпсові й гіпсоангидритові.
- (77) ЦБР поділяються за марками (200, 300 та 350) та міцністю (у віці 7 діб та 28 діб), як відображено в таблиці 6.

Таблиця 6

Марка цементу	Міцність при стиску, МПа, не менше	
	у віці 7 діб	у віці 28 діб
ЦБР 200	-	20,0
ЦБР 300	15	30,0
ЦБР 350	17	35,0

- (78) **Сульфатостійкі цементи спеціального призначення (ПЦ, ШПЦ з додаванням позначення сульфатостійкості – СС, а для пуцоланового – ППЦ)** призначені для виготовлення бетонних та залізобетонних конструкцій, які мають корозійну стійкість при впливі середовищ, агресивних за вмістом у них сульфатів¹¹.
- (79) Для виготовлення сульфатостійких цементів застосовують: портландцементний клінкер нормованого складу; гіпсовий камінь, допускається застосування інших матеріалів, що містять сульфат кальцію, за відповідною нормативною документацією; гранульовані доменні або електротермофосфорні шлаки.
- (80) За речовинним складом сульфатостійкі цементи поділяють на види:
- сульфатостійкий портландцемент;
  - сульфатостійкий портландцемент з мінеральними добавками;
  - сульфатостійкий шлакопортландцемент;
  - пуцолановий портландцемент.
- (81) За міцністю при стисканні у віці 28 діб сульфатостійкі цементи поділяють на марки: 300, 400, 500.
- (82) **Тампонажні портландцементи** виготовляють на основі портландцементного клінкеру й призначені для цементування нафтових, газових та інших свердловин¹².
- (83) За речовинним складом тампонажні цементы поділяють на такі типи:
- тип I – тампонажний портландцемент бездобавочний;
  - тип I-G – тампонажний портландцемент бездобавочний з нормованими вимогами при водоцементному відношенні, що дорівнює 0,44;
  - тип I-H – тампонажний портландцемент бездобавочний з нормованими вимогами при водоцементному відношенні, що дорівнює 0,38;
  - тип II – тампонажний портландцемент з мінеральними добавками;
  - тип III – тампонажний портландцемент із спеціальними добавками, які регулюють щільність цементного тіста.
- (84) **Білі портландцементи** виготовляють на основі білого портландцементного клінкеру¹³ та застосовуються для виготовлення розчинів та бетонів, призначених для архітектурно-опоряджувальних робіт.
- (85) За речовинним складом білі портландцементи поділяють на види:
- портландцемент білий (без мінеральних добавок та добавок-наповнювачів);
  - портландцемент білий з добавками (з активними мінеральними добавками та добавками-наповнювачами не більше 20%).

¹¹ДСТУ Б В.2.7-85-99 «Будівельні матеріали. Цементи сульфатостійкі. Технічні умови» (усі вимоги цього ДСТУ є обов'язковими).

¹²ДСТУ Б В.2.7-88-99 «Портландцементи тампонажні. Технічні умови (ГОСТ 1581-96)».

¹³ДСТУ Б В.2.7-257:2011 «Портландцементи білі. Технічні умови» (ГОСТ 965-89, MOD).

- (86) За міцністю на стиск у 28-добовому віці білі портландцементи поділяють на марки 400 і 500.
- (87) **Глиноземисті та високоглиноземисті цементы** призначені для виготовлення швидкотвердіючих будівельних та жаростійких розчинів та бетонів, на які поширюється національний стандарт ДСТУ Б В.2.7-258:2011 «Цементы глиноземисті та високоглиноземисті. Технічні умови» (ГОСТ 969-91, MOD)¹⁴.
- (88) Глиноземисті цементы різняться за вмістом оксиду алюмінію Al_2O_3 та поділяються на види та марки (залежно від міцності при стисканні у віці 3 діб):
 - глиноземистий цемент (ГЦ - 40, 50 та 60);
 - високоглиноземистий цемент I (ВГЦ I - 35);
 - високоглиноземистий цемент II (ВГЦ II - 25 та 35);
 - високоглиноземистий цемент III (ВГЦ III - 25).
- (89) Застосування глиноземистого цементу обмежене його високою вартістю. Його використовують при термінових ремонтних і аварійних роботах, виробництві робіт у зимових умовах, для бетонних і залізобетонних споруд, що піддаються впливу сильно мінералізованих вод, отримання жаростійких бетонів, а також виготовлення цементів, що розширюються, і безусадочних цементів.
- (90) Для з'ясування взаємозамінності цементів загальнобудівельного та спеціального призначення та їх марок орган Комітету під час проведення дослідження ринку цементу опитав споживачів щодо можливості заміни одного виду / марки цементу для виробництва продукції на інший вид / марку цементу для виробництва тієї ж продукції без втрати споживчих властивостей (фізичних, технічних, експлуатаційних властивостей і характеристик, якісних показників) останньої.

Щодо сегментації цементу за його видами

- (91) Щодо взаємозамінності цементів загальнобудівельного призначення та цементів спеціального призначення думки споживачів цементу розділились: 8 споживачів із 17 (47%) відповіли, що для виробництва своєї продукції можуть замінити один вид цементу на інший за певних умов, інші 47% споживачів повідомили про неможливість заміни цементів, що класифікуються за видами призначення, – загальнобудівельний та спеціальний (пп. 430–431 Аналітичної довідки).
- (92) Зокрема, за результатами аналізу інформації, яку надали учасники ринку цементу, встановлено:
- (92.1) *[інформація з обмеженим доступом]*. Так, ТОВ «Озон» і ТОВ «Бетон Комплекс» повідомили, що *[інформація з обмеженим доступом]*. При цьому вартість кінцевого товару буде відрізнятися при використанні кожного з видів цементу (пп. 439, 447 Аналітичної довідки). У той же час ТОВ «Завод «Буддеталь» повідомило, що не може замінити один вид цементу іншим без втрати споживчих властивостей свого товару, оскільки це зможе призвести до збільшення періоду міцності, невідповідності показникам водонепроникності, морозостійкості та щільності виробів (п. 448 Аналітичної довідки). ТОВ «Астор» (виробник бетону та будівельних розчинів) зазначило, що не може замінити один вид цементу іншим, оскільки на ринку України відсутня пропозиція цементу спеціального призначення в обсягах, навіть приблизно достатніх для такої заміни (п. 451 Аналітичної довідки);

¹⁴Цей національний стандарт прийнятий згідно з вимогами ДСТУ 1.7:2001 «Національна стандартизація. Правила і методи прийняття та застосування міжнародних і регіональних стандартів» методом передруку зі ступенем відповідності – модифікований до ГОСТ 969-91 «Цементы глиноземистые и высокоглиноземистые. Технические условия». Прийнято та надано чинності: наказ Міністерства регіонального розвитку України «Про прийняття проектів національних стандартів, розроблених на заміну міждержавних стандартів (ГОСТ), прийнятих до 1992 року» від 30.12.2011 № 414, чинний з 01.12.2012.

- (92.2) **білий цемент спеціального призначення** є незамінним завдяки його кольору. Саме білий цемент використовується для виробництва бетонних виробів та бруківки яскравих кольорів, що практично неможливо досягти при використанні сірого цементу (ТОВ «Бетон Комплекс», п. 443 Аналітичної довідки);
- (92.3) білий цемент замінити іншим неможливо, оскільки буде втрачено основну причину його використання – отримання необхідного декоративного декору (ТОВ «Ферозіт», п. 444 Аналітичної довідки);
- (92.4) білий та тампонажні цементі спеціального призначення мають відмінну сферу застосування від інших цементів – виготовлення розчинів і бетонів для архітектурно-опоряджувальних робіт для білого цементу та тампонування нафтових, газових та інших свердловин для тампонажних цементів. При цьому ці обидва види цементу мають однакову не рекомендовану сферу призначення – виготовлення звичайних бетонів (п. 382 Аналітичної довідки);
- (92.5) **тампонажний цемент спеціального призначення** не є взаємозамінним із будь-яким з інших товарів (ПрАТ «Дікергофф цемент Україна», п. 453 Аналітичної довідки);
- (92.6) беручи до уваги особливі вимоги до клінкеру для тампонажного цементу, слід зазначити, що таке виробництво не може здійснюватися в одній печі з виробництва клінкеру паралельно з виробництвом інших видів цементу. Так, ПрАТ «Івано-Франківськцемент» вважає, що *[інформація з обмеженим доступом]* (п. 506 Аналітичної довідки);
- (92.7) виробництво **глиноземистих та високоглиноземистих спеціальних цементів**, так само, як і тампонажних цементів, потребують клінкер, відмінний за мінералогічним та хімічним складом від клінкеру цементів загальнобудівельного призначення. Так, товариства Групи CRH повідомили, що процес запуску виробництва таких видів цементу потребуватиме значного часу (4-6 місяців) та пошуку постачальників необхідного клінкеру (п. 499 Аналітичної довідки). ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» і ПрАТ «Івано-Франківськцемент», у свою чергу, зазначили, що *[інформація з обмеженим доступом]* (пп. 505 та 508 Аналітичної довідки);
- (92.8) глиноземистий цемент відрізняється від інших цементів за основним призначенням – виготовлення швидкотверднучих бетонів, аварійно-ремонтних робіт, для жаростійких бетонів, для роботи в умовах сірчистої агресії;
- (92.9) також учасники ринку цементу відзначають, що цементі загальнобудівельного призначення суттєво відрізняються від цементів спеціального призначення, зокрема, білих, тампонажних та глиноземистих (високоглиноземистих) за вартістю. Якщо порівнювати вартість всіх цементів із ціною портландцементів загальнобудівельного призначення *[інформація з обмеженим доступом]* (п. 457 Аналітичної довідки), то ціна білого цементу була в 2-3 рази вища та становила 2 881 – 6 187 грн/т (п. 461 Аналітичної довідки), глиноземистий цемент спеціального призначення був майже у 10 разів дорожчий (13 783 – 19 150 грн/т) (п. 515 Аналітичної довідки).
- (93) Враховуючи суттєву різницю у процесі виробництва, застосуванні та вартості цементів загальнобудівельного призначення та цементів спеціального призначення (зокрема тампонажного, білого та глиноземистого цементів), останні **не можуть бути взаємозамінними з іншими видами цементу.**
- (94) **Тобто можна зробити висновок, що певні види цементу для окремих споживачів можуть бути частково взаємозамінними при виробництві деяких видів будівельної продукції.** При цьому цементі спеціального призначення – білий, тампонажний та глиноземистий не є взаємозамінними між собою та іншими видами цементу.
- (95) **Отже, Комітет визначив такі товарні ринки:**

- ринок білого портландцементу;
- ринок глиноземистого цементу спеціального призначення;
- ринок сірого портландцементу.

- (96) У свою чергу, ринок сірого портландцементу можна поділити на невзаємозамінні групи товарів:
- загальнобудівельний цемент;
  - тампонажний цемент спеціального призначення;
  - сульфатостійкі цементи спеціального призначення (крім тампонажного).

Щодо сегментації цементу за його марками

- (97) Враховуючи те, що учасники концентрацій є виробниками лише [інформація, доступ до якої обмежено], дослідження на предмет необхідності чи відсутності необхідності подальшої сегментації цементу проводиться саме в межах ринку сірого портландцементу. Разом із цим у рамках цього дослідження за концепцію визначення релевантного ринку обрано аналіз розумної взаємозамінності товарів споживачами для тих самих цілей. Аналіз Комітету базувався на тому, що суттю визначення ринку є поведінка споживача.
- (98) За результатом аналізу товарно-асортиментних позицій 24 споживачів цементу та наданої ними інформації щодо взаємозамінності марок цементу встановлено, що навіть у випадку виробництва схожої будівельної продукції (відповідно до вимог аналогічних нормативних документів) окремими споживачами, взаємозамінність марок цементу вони визначають по-різному. Так, більшість опитаних споживачів (82%) повідомили про можливість заміни однієї марки цементу іншою для виробництва своєї продукції за певних умов, 12% зазначили про неможливість заміни однієї марки цементу іншою маркою цього ж виду цементу через особливості технологічного процесу виготовлення їх продукції (пп. 433–434 Аналітичної довідки).
- (99) Зокрема, учасники ринку цементу повідомили таке:
- (99.1) за інформацією [інформація, доступ до якої обмежено] марки цементу 500 та 400 є взаємозамінними для виробництва плит перекриття, водночас для [інформація, доступ до якої обмежено], яке також виробляє плити перекриття згідно з тим самим ДСТУ, цемент із маркою 500 не є взаємозамінним з іншими марками цементу;
- (99.2) для [інформація, доступ до якої обмежено] портландцементи другого типу з підтипами А та Б із вмістом вапняку та шлаку (ПЦ ІІ/А-В ↔ ПЦ ІІ/А-Ш ↔ ПЦ ІІ/Б-Ш) є частково взаємозамінними для певних видів продукції. При цьому для цементу підтипу Б витрата буде більша, ніж для цементу підтипу А для досягнення однакових споживчих властивостей кінцевого товару. Крім того, товариство зазначило, що при виробництві деяких груп товарів є можливою заміна однієї марки цементу іншою без втрати споживчих характеристик цих товарів за умови збільшення витрат цементу нижчої марки. [інформація, доступ до якої обмежено] зазначило, що воно може переходити від споживання вищої марки до нижчої з різним значенням ранньої міцності (500Р ↔ 500 ↔ 400Р ↔ 400) (пп. 438–442 Аналітичної довідки);
- (99.3) [інформація, доступ до якої обмежено] (виробник залізобетонних виробів та конструкцій, будівельних сумішей та розчинів) повідомило, що заміна марки цементу одного виду цементу іншою маркою цементу цього ж виду можлива при дотриманні вимог нормативно-технічної документації на конкретний вид продукції, а також керуючись раціональною доцільністю такої заміни (п. 446 Аналітичної довідки);
- (99.4) відразу три споживачі: [інформація, доступ до якої обмежено] (виробники бетону та залізобетонних виробів) зазначили, що цемент загальнобудівельного призначення першого типу (ПЦ І) є незамінним. Цей тип цементу містить не менше 95% клінкерної

складової та не містить мінеральних добавок, які знижують морозостійкість, довговічність та хімічну стійкість бетону. Використання цього типу цементу регламентовано державними стандартами для такого типу кінцевого товару, який належить до дорожнього будівництва (мостові конструкції, покриття доріг та аеродромів, бруківка);

- (99.5) разом із цим [інформація, доступ до якої обмежено] (виробник бетонних сумішей, розчинів, дорожніх плит, бетонних блоків тощо) у своєму листі зазначило, що цемент I типу (без добавок) можливо замінити на цемент II типу (зі шлаком, з пуцоланом, із золою винесення, з вапняком, композиційний) (пп. 449–450 Аналітичної довідки);
- (99.6) крім того, [інформація, доступ до якої обмежено] повідомили, що для переходу на цемент від нового виробника та/або на нову марку цементу товариства проводять лабораторні аналізи сировини у власній лабораторії групи, до складу якої вони входять, а також здійснюють промислові тести, які передбачають виготовлення зразків асортименту готової продукції, при виробництві яких використовується ця сировина, та їх випробовування та аналіз на відповідність нормативній документації. Цей процес займає від 30 до 180 днів і залежить від асортименту готової продукції, у якій використовується сировина^{15,16};
- (99.7) [Інформація, доступ до якої обмежено], у свою чергу, повідомило, що цементи різних виробників відрізняються за основними характеристиками, важливими для товариства: міцність, термін тужавлення, колір, склад (шлак, вапняк, гіпс, зола), водопоглинання. Оскільки товариство виробляє невеликі бетонні вироби (брущатки бетонні, бордюри бетонні тощо) різного кольору, різної обробки поверхні, різної кількості слоїв, всі означені вище характеристики дуже впливають на якість продукції¹⁷.
- (100) Крім того, за результатами SSNIP-тесту, проведеного в рамках дослідження ринку цементу (пп. 467–473 Аналітичної довідки), встановлено, що навіть у випадку незначного, але тривалого підвищення ціни на певний вид, марку цементу більшість споживачів цементу не перейдуть до придбання іншого виду або марки цементу. Лише деякі споживачі цементу перейдуть на придбання іншої марки цементу (виключно для взаємозамінних позицій).
- (101) Отже, думки споживачів щодо взаємозамінності цементу за видами та марками з точки зору можливості заміщення попиту також розділилися, що підтвердило висновок про часткову взаємозамінність певних видів, типів та марок цементу при виробництві деяких видів будівельної продукції окремими споживачами.
- (102) Якщо розглядати **взаємозамінність сірих портландцементів із точки зору виробництва**, слід зазначити, що для виробництва різних видів / типів / марок цементу вітчизняні виробники використовують одне й те саме обладнання. Для їх виробництва не потрібно змінювати виробничий процес та необхідно лише внести певні зміни до складу сировинної суміші. Отже, тип та марка цементу визначаються на етапі додавання до портландцементного клінкеру домішок та відповідних мінеральних добавок, а тому здатність виробників переходити від виробництва одного виду, типу та марки цементу до іншого виду / типу / марки буде залежати від доступу до сировинної бази, яка застосовується для виробництва цементного клінкеру та відповідних домішок для визначення речовинного складу цементу.

¹⁵Лист [інформація, доступ до якої обмежено] від 05.03.2024 № 92/33БК-24 (зарєєстрований у Комітеті 05.03.2024 за № 8-01/322-кі).

¹⁶Лист [інформація, доступ до якої обмежено] від 07.03.2024 № 79/БК-24 (зарєєстрований 07.03.2024 за № 8-01/339-кі).

¹⁷Лист [інформація, доступ до якої обмежено] від 05.03.2024 № 05/03/2024/1 (зарєєстрований у Комітеті 05.03.2024 за № 8-01/3006).

- (103) Разом із цим всі виробники цементу повідомили, що в разі підвищеного попиту на певний вид / тип / марку цементу на основі портландцементного клінкеру, мають можливість збільшити виробництво такого виду / типу / марки цементу у короткостроковий період, що, у свою чергу, не призведе до суттєвих змін у логістиці, необхідності пошуку нових постачальників сировинних матеріалів та видобутку корисних копалин, а також не потребуватиме додаткового терміну на підготовку та додаткових витрат.
- (104) Зокрема, товариства [інформація, доступ до якої обмежено] зазначили, що в разі необхідності розпочати виробництво певного виду / типу / марки цементу, який може виготовлятися на основі клінкеру, котрий за мінералогічним та хімічним складом є клінкером для цементів загальнобудівельного призначення і який на цей час не виробляється, то запуск цього продукту займе орієнтовно до 3-х місяців (п. 498 Аналітичної довідки).
- (105) **Отже, взаємозамінність певних типів / марок портландцементу сірого загальнобудівельного призначення залежить від** необхідних характеристик та властивостей кінцевого товару, а саме, будівельної продукції, сировиною для виробництва якої є цемент. Зазначене вище свідчить про можливість та релевантність сегментації ринку сірого цементу загальнобудівельного призначення ще більш вузько: за типами, а в деяких випадках і за марками. У будь-якому випадку взаємозамінність цементів загальнобудівельного призначення повинна визначатися в розрізі конкретного виду будівельної продукції, яку виробляють окремі споживачі цементу, з урахуванням «теорії шкоди»¹⁸ для визначеного(их) споживача(ів).
- (106) **Враховуючи зазначене, у рамках заявлених концентрацій задіяними є окремі сегменти ринку сірого портландцементу, а саме:**
- тампонажний цемент спеціального призначення;
  - сульфатостійкий цемент спеціального призначення;
  - цемент загальнобудівельного призначення (в розрізі типів і марок для окремих видів продукції, що з нього виробляється).

5.4.2. Територіальні межі ринку цементу

- (107) Визначення територіальних (географічних) меж ринку цементу здійснювалося відповідно до пункту 6.1 розділу 6 Методики шляхом установлення мінімальної території, за межами якої з точки зору споживача придбання товарів (товарної групи), що належать до групи взаємозамінних товарів (товарної групи), є неможливим або недоцільним.
- (108) З огляду на те, що на вибір певних продавців товару можуть впливати, зокрема, але не виключно, остаточна ціна реалізації товару такими продавцями, до якої включені витрати на транспортування, розмір яких залежить від географічного розташування покупців, а також наявність відповідної логістичної інфраструктури, зазначене в сукупності може зумовлювати прихильність певних покупців товару до укладення договорів купівлі-продажу (поставки) цементів із продавцями, які розташовані в економічно доцільних для придбання товару територіях (зонах, регіонах, областях тощо).
- (109) Отже, критерій відстані може впливати на остаточне рішення покупця у виборі постачальника цементу та, як наслідок, має братися до уваги під час визначення території, у межах якої за звичайних умов споживач може легко задовольнити свій попит на товар.

¹⁸Теорія шкоди – це фундаментальна концепція конкурентного права, яка стосується потенційного негативного впливу певної ділової практики або поведінки певного суб'єкта господарювання на конкуренцію і, зрештою, на споживачів.

- (110) Так, Європейська комісія у своїх рішеннях нерідко доходила висновку, що географічні межі ринку слід визначати як кругові лінії навколо цементних заводів, що відображають відстань, на яку постачальники цементу можуть економічно продавати цемент, та споживачів, для яких відповідний завод є потенційним джерелом поставки¹⁹. Також Європейська комісія в розрізі визначення територіальних меж ринку зазначала, що ринок цементу можна розглядати як набір ринків, зосереджених навколо різних заводів, які перекривають один одного. Розмір кожного ринку та ступінь перекриття ринків визначаються відстанню від заводу, на якій можна продавати цемент²⁰. Крім того, економічно прийнятні відстані транспортування фактично залежать від виробничих витрат кожного заводу, від ефекту масштабу та від використовуваних транспортних засобів (автомобільний, залізничний, внутрішній водний або морський)²¹.
- (111) На основі зазначених підходів та положень Методики Комітет здійснив аналіз географічного спрямування поставок цементу покупцям на внутрішньому ринку України за період 2018–2022 років на прикладі основних виробників цементу, зокрема, [інформація, доступ до якої обмежено], з урахуванням видів транспорту, які здійснювали поставку цементу, що відображено на рисунках 1 та 2 (п. 571 Аналітичної довідки).

Графічне спрямування поставок цементу [інформація, доступ до якої обмежено]
[інформація з обмеженим доступом]

Рис. 1

Графічне спрямування поставок цементу [інформація, доступ до якої обмежено]
[інформація з обмеженим доступом]

Рис. 2

- (112) Так, із наведених вище рисунків вбачається, що:
- спільним для виробників цементів є використання двох основних видів транспорту, яким відвантажується товар покупцям: залізничного транспорту та автотранспорту;
  - для обох суб'єктів господарювання ([інформація, доступ до якої обмежено]) географія поставок цементу автотранспортом характеризується спрямованістю на відносно невеликі відстані порівняно із залізничним транспортом;
  - географія поставок цементу [інформація, доступ до якої обмежено] залізничним транспортом охоплює усю територію України (за винятком тимчасово окупованих територій);
  - хоча географія поставок товару залізничним транспортом кожного із трьох заводів-виробників цементу, які входять до [інформація, доступ до якої обмежено], охоплює лише певну частину території України, однак з урахуванням перетинання поставок цементу відповідними заводами в певних регіонах України та завдяки розташуванню заводів у різних областях України ([інформація з обмеженим доступом] областях) [інформація, доступ до якої обмежено] вдається задовольняти попит на товар в усіх регіонах України (за винятком тимчасово окупованих територій);

¹⁹Пункти 63 та 70 рішення Європейської комісії від 05.06.2014 у справі № COMP/M.7009 – *HOLCIM / CEMEX WEST*. Доступно за гіперпосиланням: https://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/decisions/m7009_20140605_20682_3836837_EN.pdf.

²⁰Підпункти 2 та 3 пункту 11 рішення Європейської комісії від 30.11.1994 у справі № IV/33.126 and 33.322 – *Cement*. Доступно за гіперпосиланням: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A31994D0815>.

²¹Підпункт 6 пункту 11 рішення Європейської комісії від 30.11.1994 у справі № IV/33.126 and 33.322 – *Cement*. Доступно за гіперпосиланням: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A31994D0815>.

- (113) Отже, враховуючи викладене, **Комітет не вбачає наявності ознак певного географічного розподілу реалізації цементів**, зумовленого розташуванням покупців відносно виробників товару, яке свідчило б про доцільність звуження територіальних меж ринку до певної рівновіддаленої відстані навколо заводу-виробника цементу.
- (114) З огляду на зазначене територіальними межами ринку цементу визначено територію держави, оскільки на цій території суб'єкти господарювання створюють попит на товар, та:
- фізичні й технічні характеристики цементу роблять можливим і доцільним його придбання в межах загальнодержавного ринку України;
  - не існує бар'єрів для транспортування цементу в межах України;
  - транспортування цементу в межах України не має впливу на рівень якості та споживчі властивості зазначеного товару;
  - відсутні бар'єри для переміщення цементу з одного регіону України (в якому товар виробляється) в інший (де товар реалізується);
  - не існує розподілу споживачів цементу за місцем їх розташування в межах України.
- (115) **Враховуючи наведене, територіальними (географічними) межами ринку цементу є межі території України, тобто ринок є загальнодержавним.**

5.4.3. Становище учасників концентрацій на окремих сегментах загальнодержавного ринку портландцементу сірого

- (116) Крім учасників концентрацій, виробництво цементу в Україні протягом 2021–2023 років здійснювали: *[інформація, доступ до якої обмежено]*.
- (117) Зазначені суб'єкти господарювання протягом вказаного періоду виробляли та реалізували цементи загальнобудівельного й спеціального призначення різних типів та марок (як зазначено в таблиці 7), застосування яких визначається з урахуванням кінцевого продукту, сировиною для виробництва якого є цемент.

Таблиця 7

[конфіденційна інформація]

Джерело: інформація Аналітичної довідки.

- (118) Також слід зазначити, що імпорт цементу, починаючи з 2021 року, почав стрімко скорочуватись. Це пов'язано із застосуванням у червні 2019 року антидемпінгових заходів щодо імпорту в Україну цементу походженням із російської федерації, республіки білорусь та Республіки Молдова²² та в жовтні 2021 року – щодо імпорту цементу з Турецької Республіки²³, а також із введеною в липні 2019 року заборонаю ввезення на митну територію України портландцементу, глиноземистого цементу, цементу шлакового, сульфатостійкого цементу і подібних гідравлічних цементів, забарвлених або незабарвлених, готових чи у вигляді клінкерів, що походять з російської федерації²⁴.
- (119) Крім того, внаслідок повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну (зокрема у зв'язку з блокуванням морських портів) імпорт цементу скоротився ще більше та, починаючи з 2022 року, став несуттєвим.

²²Рішенням Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі від 21.05.2019 № АД-417/2019/441103 «Про застосування остаточних антидемпінгових заходів щодо імпорту в Україну цементу походженням з Російської Федерації, Республіки Білорусь та Республіки Молдова» запроваджено строком на п'ять років справляння остаточного антидемпінгового мита на імпорт в Україну, зокрема, портландцементу за ставкою 114,95% походженням із російської федерації, 57,03% – з республіки білорусь та 94,46% – з Республіки Молдова.

²³Рішення Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі від 27.08.2021 № АД-499/2021/4411-03 «Про застосування остаточних антидемпінгових заходів щодо імпорту в Україну цементу походженням з Турецької Республіки».

²⁴Постанова Кабінету Міністрів України від 15.05.2019 № 535 «Про внесення змін до переліку товарів, заборонених до ввезення на митну територію України, що походять з Російської Федерації».

- (120) Так, частка імпорту цементу в обсязі видимого споживання цементу у 2020 році становила 10,15%, у 2021 році – 4,71%, у 2022 (п. 60 Аналітичної довідки) та 2023 роках – 0,4%. Слід зазначити, що у 2023 році Україна імпортувала 24,34 тис. тонн цементу, з яких переважно були спеціальні цементы: 13,72 тис. тонн – білі цементы; 9,62 тис. тонн – цементы інші гідравлічні; 0,92 тис. тонн – цементы глиноземисті; 0,07 тис. тонн – цементы звичайні²⁵.
- (121) Враховуючи зазначене, а також інформацію, викладену розділі 5.4.1 цього рішення, обсяги ринку портландцементу сірого в цілому і в розрізі сегментів та ринкове становище учасників ринку за підсумками 2021–2023 років наведено в таблицях 8 та 9 відповідно.

Таблиця 8

Учасники ринку	Частки на ринку портландцементу сірого (%)		
	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Обсяг ринку (тис. тонн)	[конфіденційна інформація]		
[інформація, доступ до якої обмежено]	[конфіденційна інформація]		
[інформація, доступ до якої обмежено]	[конфіденційна інформація]		
[інформація, доступ до якої обмежено]	[конфіденційна інформація]		
[інформація, доступ до якої обмежено]	[конфіденційна інформація]		
[інформація, доступ до якої обмежено]	[конфіденційна інформація]		

Таблиця 9

Учасники ринку	Ринкові частки учасників ринку портландцементу сірого в розрізі сегментів (%)								
	Цементи загальнобудівельного призначення			Цементи сульфатостійкі спеціального призначення			Цементи тампонажні спеціального призначення		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Обсяг ринку (тис. тонн)	[конфіденційна інформація]								
[інформація, доступ до якої обмежено]	[конфіденційна інформація]								
[інформація, доступ до якої обмежено]	[конфіденційна інформація]								
[інформація, доступ до якої обмежено]	[конфіденційна інформація]								
[інформація, доступ до якої обмежено]	[конфіденційна інформація]								
[інформація, доступ до якої обмежено]	[конфіденційна інформація]								

Джерело інформації: дані Аналітичної довідки (2021–2022 роки) та інформації учасників ринку (2023 рік).

- (122) Як вбачається з наведених вище таблиць, протягом 2021–2023 років обсяг ринку цементів у цілому мав суттєві зміни. Зокрема, значне скорочення ринку у 2022 році пов'язане з початком повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну, що спричинило призупинення будівельної діяльності на більшості будівельних об'єктів, зокрема на території активних воєнних дій. Проте у 2023 році попит на цьому ринку дещо активізувався. Також, за оцінкою заявників, після припинення війни ринок цементу досить швидко відновиться до довоєнного стану. Більше того, у період післявоєнної відбудови України відбудуватиметься активна відбудова житлової і нежитлової нерухомості та інфраструктури, у зв'язку із чим обсяг ринку може зрости до 150% від довоєнного рівня, після чого знову стабілізується.
- (123) Як вбачається з таблиці 9, за результатом 2021–2023 років частки на ринку в сегменті загальнобудівельного цементу майже ідентичні загальним часткам учасників на

²⁵Лист уповноваженого представника заявників № 06/01 (zareєстрований у Комітеті 29.05.2024 за № 8-01/933-кі).

ринку, наведеним у таблиці 8. Відтак сукупна частка учасників концентрацій в сегменті цементу загальнобудівельного призначення за підсумками 2021–2023 років була значною та перевищувала [конфіденційна інформація], та після здійснення концентрацій єдиним рівновеликим конкурентом для об'єднаних товариств буде [інформація, доступ до якої обмежено] із часткою близько [конфіденційна інформація].

- (124) Щодо сегментів цементів спеціального призначення слід відзначити, що частка цементів сульфатостійких спеціального призначення протягом 2021–2023 років становила менше 3% від загального обсягу ринку портландцементів сірих, а частка тампонажних цементів спеціального призначення була ще меншою та становила менше 1%.
- (125) Як вбачається з таблиці 9, частки учасників ринку цементів сульфатостійких спеціального призначення протягом 2021–2023 років не були сталими, зокрема сукупна частка учасників концентрацій у 2021 році становила [конфіденційна інформація], у той час як частка [інформація, доступ до якої обмежено]. Такі зміни ще раз підтверджують той факт, що виробники цементу, керуючись наявністю / відсутністю попиту, з легкістю можуть коригувати обсяги виробництва того чи іншого виду / типу / марки цементу на наявних у них потужностях.
- (126) Враховуючи те, що сукупні частки учасників концентрацій за підсумками 2021–2023 років на ринку портландцементів сірих у сегменті цементу загальнобудівельного призначення та у 2022 році – у сегменті цементу сульфатостійкі спеціального призначення були значними, а також те, що виробники портландцементів без значних втрат та в короткостроковий період можуть перейти на виробництво портландцементу сірого будь-якого виду (крім тампонажного) / типу / марки, можна припустити, що потенційно частки учасників концентрацій на вказаних сегментах у розрізі типів / марок також можуть бути значними.
- (127) Щодо ринку тампонажних цементів спеціального призначення слід зазначити, що протягом 2021–2023 років єдиним вітчизняним виробником такого виду цементу було лише [інформація, доступ до якої обмежено], частка якого протягом вказаного періоду суттєво змінювалась. Так, протягом 2021 – початку 2022 року значну конкуренцію товариству становив імпорту, однак із початком повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну, зокрема через блокування морських портів, імпорту цементу з 2022 року було припинено, що, у свою чергу, призвело до того, що частка [інформація, доступ до якої обмежено] у 2023 році зросла до [конфіденційна інформація].
- (128) Разом із цим слід враховувати той факт, що цемент тампонажний має вузьке спеціалізоване призначення. Так, споживачами тампонажного цементу, за даними [інформація, доступ до якої обмежено], у період з 2021 року були компанії, які здійснюють будівництво / ремонт свердловин, а саме [інформація з обмеженим доступом] та підрядні компанії, які в подальшому надають послуги з відповідного будівництва для [інформація з обмеженим доступом]. Відтак споживання тампонажного цементу в Україні є досить обмеженим.
- (129) При цьому, за інформацією [інформація, доступ до якої обмежено], товариство має досвід у випуску тампонажних цементів спеціального призначення. Сучасна матеріальна база та широкий спектр сировинних компонентів дозволяють провести підбір сировинної суміші та необхідних технологічних параметрів спільно з фахівцями в нафтогазовидобувній галузі та проведення додаткових досліджень у спеціалізованих лабораторіях. Тому, у разі зростання попиту на цей вид цементу, товариство зможе забезпечити його задоволення (пп. 504, 506 Аналітичної довідки). А

отже, [інформація, доступ до якої обмежено] можна вважати потенційним конкурентом [інформація, доступ до якої обмежено] у сегменті цемент тампонажний спеціального призначення.

- (130) Крім того, Комітет на підставі даних, наведених у таблицях 8 та 9, здійснив розрахунок рівня ринкової концентрації на ринку портландцементу сірого до та після концентрацій в цілому та в розрізі сегментів (крім тампонажного цементу) за допомогою Індексу ринкової концентрації Герфіндаля-Гіршмана (ННІ)²⁶:

Таблиця 10

Ринок / сегмент	Рівень ринкової концентрації ННІ	
	до концентрацій (2023)	після концентрацій
Портландцемент сірий (в цілому), у тому числі:	2 888,62	3 822,51
цемент загальнобудівельного призначення	2 939,61	3 886,09
сульфатостійкий цемент спеціального призначення	5 135,75	5 240,3

- (131) Так, відповідно до Рекомендаційних роз'яснень Антимонопольного комітету України щодо порядку застосування частини першої статті 25 Закону України «Про захист економічної конкуренції» (щодо оцінки горизонтальних концентрацій) від 27.12.2016 № 49-рр (далі – Рекомендаційні роз'яснення) залежно від значення ННІ виокремлюють три типи ступенів концентрації: висококонцентрований ринок, помірно концентрований ринок та неконцентрований ринок. Вони не є офіційно визначеними параметрами, але слугують орієнтовними показниками рівня концентрації на ринку, а саме:

≤ 1000 – ринок є неконцентрованим;

від 1000 до 2000 – ринок є помірно концентрованим;

≥ 2000 (від 2000 до 10000) – ринок є висококонцентрованим.

- (132) Враховуючи зазначене, ринок портландцементу сірого в цілому та в розрізі сегментів є висококонцентрованим, а після здійснення концентрацій на ринку залишиться лише три вітчизняних виробники: [інформація, доступ до якої обмежено], і при цьому частки [інформація, доступ до якої обмежено] будуть незіставними із частками інших двох учасників ринку.

- (133) Також із метою прогнозу на майбутнє Комітет дослідив питання наявності / відсутності вільних виробничих потужностей в учасників ринку цементу. Так, слід зазначити, що **потужності учасників ринку портландцементів сірих** після початку повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України були недозавантаженими (див. табл. 11).

Таблиця 11

Коефіцієнт завантаженості потужностей з виробництва цементу у 2021–2023 рр.

№ п/п	Назва виробника	2021	2022	2023
1	[інформація, доступ до якої обмежено]	[конфіденційна інформація]		
	[інформація, доступ до якої обмежено]	[конфіденційна інформація]		
	[інформація, доступ до якої обмежено]	[конфіденційна інформація]		
2	[інформація, доступ до якої обмежено]	[конфіденційна інформація]		
	[інформація, доступ до якої обмежено]	[конфіденційна інформація]		
	[інформація, доступ до якої обмежено]	[конфіденційна інформація]		

²⁶Індекс Герфіндаля-Гіршмана (ННІ) є найбільш узагальнювальним показником, який враховує як численність суб'єктів господарювання, так і їх становище на ринку. Крім того, індекс вказує на те, яке місце, частку на певному ринку займають більш дрібні суб'єкти господарювання.

3	[інформація, доступ до якої обмежено]	[конфіденційна інформація]
4	[інформація, доступ до якої обмежено]	[конфіденційна інформація]
	[інформація, доступ до якої обмежено]	[конфіденційна інформація]
	[інформація, доступ до якої обмежено]	[конфіденційна інформація]
5	[інформація, доступ до якої обмежено]	[конфіденційна інформація]
Середній рівень завантаженості виробничих потужностей		84% 41% 46%

Джерело: дані ДП «Укрпромзовнішпекспертиза» і дані вітчизняних виробників цементу.

- (134) Наведені в таблиці 11 дані свідчать про те, що рівень завантаженості виробничих потужностей у 2021 році досяг 84%, що було зумовлено зростанням будівельного ринку. Основними драйверами зростання ринку стали реалізація Національної програми «Велике будівництво» та зростання ринку будівництва житла. Скорочення внутрішнього попиту у 2022 році, спричинене війною з російською федерацією, та перебої з електрикою вплинули на обсяги виробництва цементу і, відповідно, зменшили рівень завантаженості виробничих потужностей. Так, у 2022 році середній рівень завантаженості становив 41% (майже вдвічі менший за показник 2021 року). За результатами 2023 року спостерігається поступове покращення показників завантаженості виробничих потужностей. Зокрема, загальний коефіцієнт завантаження становить 46%.
- (135) Як свідчать дані таблиці 11, більший рівень завантаженості виробничих потужностей мають цементні заводи, що розташовані на території західної частини України. Наприклад, [інформація, доступ до якої обмежено].
- (136) При цьому [інформація, доступ до якої обмежено] пояснює недозавантаженість виробничих потужностей розміщенням цементних заводів товариства на прифронтовій території та втратою клієнтів, які залишилися на тимчасово окупованих територіях, що, у свою чергу, призвело до обвалу попиту. Крім того, у вересні 2023 року [інформація, доступ до якої обмежено] зазнав руйнації, що стало причиною аварійної зупинки заводу та незапланованих значних фінансових витрат для відновлення виробництва²⁷.
- (137) У свою чергу, [інформація, доступ до якої обмежено] суттєву недозавантаженість власних цементних заводів протягом 2022–2023 років також пояснюють повномасштабним вторгненням росії на територію України, що призвело до: загального суттєвого зниження попиту на ринку цементу; негативного настрою інвесторів щодо житлового будівництва (зменшення обсягів житлового будівництва); відключення електроенергії / обмеженого споживання електроенергії як для заводів-виробників, так і для клієнтів, споживачів; відсутності / обмеженості фінансування інфраструктурних об'єктів (за винятком тих, що належать до оборонної сфери); скасування / перенесення строків будівництва проєктів у нежитловому секторі будівництва (склади, заводи, інше) тощо. Особливо відчутно зазначені проблеми вплинули на діяльність заводів, що знаходяться близько до зони активних бойових дій ([інформація, доступ до якої обмежено]), що пояснюється також втратою основних споживачів (через релокацію бізнесу й окупацію частини територій України) та знищенням залізничної інфраструктури у прифронтових регіонах²⁸.
- (138) Враховуючи зазначене, а також те, що потужності учасників концентрацій за підсумками 2022 та 2023 років були суттєво недозавантажені ([конфіденційна інформація]), сукупна частка учасників концентрацій, у разі наявності попиту, на ринку портландцементу сірого, зокрема в сегментах: цемент загальнобудівельного

²⁷Лист [інформація, доступ до якої обмежено] від 07.03.2024 № 1146 (зарєєстрований у Комітеті 11.03.2024 за № 8-01/3219).

²⁸Лист [інформація, доступ до якої обмежено] від 15.07.2024 № 07/01 (зарєєстрований у Комітеті 15.07.2024 за № 8-01/1269-кі).

призначення та цемент сульфатостійкий спеціального призначення, **може бути ще більшою.**

- (139) Щодо експорту цементів, то в розрізі українських компаній – експортерів найбільше цементу з України експортує [інформація, доступ до якої обмежено]. Питома вага компанії в експорті становила близько 98%. [інформація, доступ до якої обмежено] також здійснювало поставки цементу на експорт (близько 2% у загальній структурі експорту).
- (140) Так, обсяг українського експорту цементу у 2021 р. становив 970,8 тис. тонн, у 2022 р. експорт незначною мірою скоротився до 941,3 тис. тонн (-3%), проте у 2023 р. експорт зріс на 31% – до 1230,817 тис. тонн (див. рис. 3).

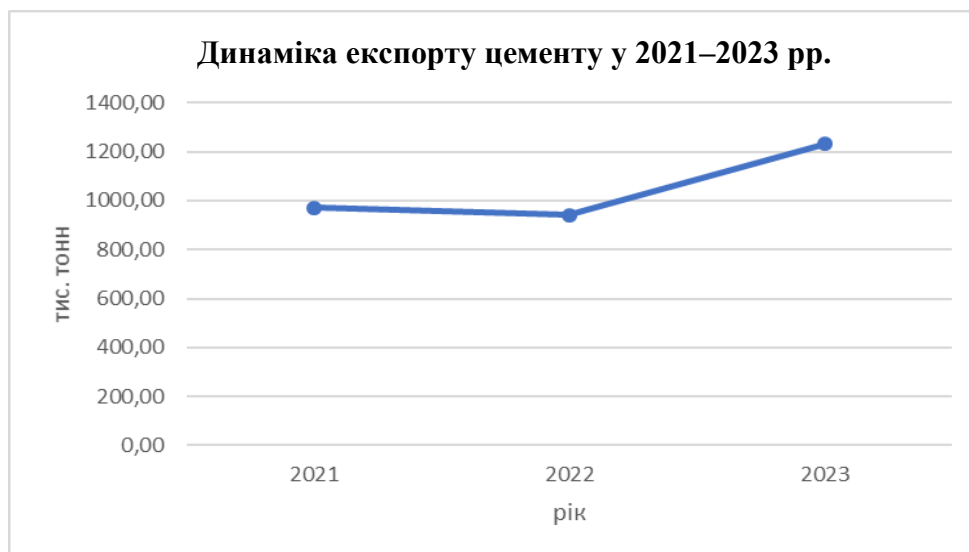

Рис. 3

- (141) Отже, вбачається, що завдяки зростанню обсягів експорту цементу вітчизняного виробництва у 2023 році порівняно з 2021–2022 роками вітчизняні виробники намагаються уповільнити темпи зниження виробництва цементу, спричинені нестабільною економічною ситуацією України внаслідок військової агресії російської федерації проти України.

5.4.4. Бар'єри вступу на ринок портландцементу сірого та рівень конкуренції

- (142) Відповідно до пункту 9.2 розділу 9 Методики бар'єрами для вступу потенційних конкурентів на відповідний ринок є: обмеження за попитом, пов'язані з високою насиченістю ринку товарами (товарними групами) та низькою платоспроможністю покупців; адміністративні обмеження; економічні та організаційні обмеження; екологічні обмеження; нерозвиненість ринкової інфраструктури; інші обмеження, що спричиняють суттєві витрати, необхідні для вступу на певний ринок товару (товарної групи).
- (143) Так, учасники ринку відзначили такі бар'єри вступу на ринок цементу:
- необхідність одержання потенційними учасниками ринку дозволів на:
    - викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами (відповідно до Закону України «Про охорону атмосферного повітря»);
    - початок виконання робіт підвищеної небезпеки та початок експлуатації (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки (відповідно до Закону України «Про охорону праці»);
    - користування надрами в межах конкретних ділянок (наприклад, видобуток вапняку);

- заснування виробництва цементу вимагає значних капіталовкладень та створення мережі збуту (особливо важливо для організації імпорту), логістики, досягнення домовленостей з транспортними організаціями (передусім з Укрзалізницею)²⁹;
  - обмеження попиту, яке обумовлене низькою купівельною здатністю споживачів через війну, та неможливість планування витрат;
  - бар'єрами вступу на ринок для іноземних виробників цементу є обмеження щодо імпорту цементу, зокрема, з Туреччини та Молдови, запроваджені рішеннями Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі від 21.05.2019 № АД-417/2019/441103 та від 27.08.2021 № АД-499/2021/4411-03³⁰.
- (144) Щодо рівня конкуренції на ринку цементів сірих у цілому та на окремих його сегментах, зокрема, то думки конкурентів учасників концентрацій розділились.
- (145) Так, обидва конкуренти учасників концентрацій (*[інформація, доступ до якої обмежено]*) вважають, що зазнають значної конкуренції як на ринку цементів у цілому, так і на окремих його сегментах. Також відзначають, що заявлені концентрації матимуть вплив на задіяні ринки. При цьому *[інформація, доступ до якої обмежено]* вважає, що здійснення концентрацій унеможливить вступ на ринок нових конкурентів та витіснить з нього вже наявних конкурентів (у т. ч. *[інформація, доступ до якої обмежено]*), зокрема, шляхом демпінгування, а також через те, що учасники концентрацій, об'єднавшись, матимуть надпотужне географічне охоплення території України (*[інформація, доступ до якої обмежено]*), що дасть їм цінову перевагу за рахунок логістичних варіантів поставки клінкеру та цементу.
- (146) Думки споживачів щодо рівня конкуренції на ринку цементу також розділились:
- (146.1) так, більшість опитаних споживачів зазначила, що рівень конкуренції на ринку цементів є високим³¹, особливо в умовах війни, коли обсяги ринку значно зменшилися й постачальники змушені боротися за клієнта та пропонувати більш вигідні умови, ніж їх конкуренти^{32,33,34}. Крім того споживачі відзначають, що про високий рівень конкуренції також свідчить поведінка виробників цементу: модернізація та освоєння нових торгових майданчиків, маркетинг, здобуття завдяки власним досягненням переваг над іншими конкурентами, покращення якості товару, змагання за споживача³⁵. Також споживачі зазначають про відсутність конкурентного тиску з боку постачальників цементу та можливість переходу до іншого постачальника, якщо відчуватимуть, що постачальник застосовує неринкові методи співпраці та «нав'язує» не вигідні умови;
- (146.2) деякі зі споживачів вважають рівень конкуренції на ринку цементу помірним, обґрунтовуючи свою позицію тим, що до війни конкуренція була незначною, оскільки виробництво і споживання були на одному рівні, а на цей час пропозиція перевищує

²⁹Лист *[інформація, доступ до якої обмежено]* від 06.03.2024 № 01/412-8/2 (zareєстрований у Комітеті 06.03.2024 за № 8-01/3052).

³⁰Лист *[інформація, доступ до якої обмежено]* від 07.03.2024 № 1146 (zareєстрований у Комітеті 11.03.2024 за № 8-01/3219).

³¹Лист *[інформація, доступ до якої обмежено]* від 19.01.2024 № 014-01/24 (zareєстрований у Комітеті 19.01.2024 за № 8-01/828).

³²Лист *[інформація, доступ до якої обмежено]* від 05.03.2024 № 01-03/50 (zareєстрований у Комітеті 11.03.2024 за № 8-01/3227).

³³Лист *[інформація, доступ до якої обмежено]* від 19.03.2024 № 1903/01 (zareєстрований у Комітеті 21.03.2024 за № 8-01/3797).

³⁴Лист *[інформація, доступ до якої обмежено]* від 29.02.2024 № 103 (zareєстрований у Комітеті 05.03.2024 за № 8-01/2947).

³⁵Лист *[інформація, доступ до якої обмежено]* від 30.01.2024 № 07-024 (zareєстрований у Комітеті 01.02.2024 за № 8-01/8-01/91-кі).

попит, і тому виробники змушені були знизити обсяги виробництва згідно з фактичними продажами, а тому постачальники зацікавлені в отриманні замовлень^{36,37};

(146.3) натомість окремі споживачі пояснюють, що через обмеження імпорту у зв'язку з антидемпінговими бар'єрами рівень конкуренції на вітчизняному ринку цементу знизився до слабкого^{38,39}.

(147) **З огляду на те, що:**

- ринок сірого портландцементу в цілому та в окремих його сегментах є висококонцентрованим, а після здійснення концентрацій Група CRH матиме лише одного рівновеликого конкурента – [інформація, доступ до якої обмежено];
- починаючи з 2021 року, зазнала суттєвих змін частка імпортного цементу, що пов'язано із застосуванням антидемпінгових заходів щодо імпорту цементів в Україну;
- з початком повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України структура ринку також змінилась: припинило діяльність [інформація, доступ до якої обмежено], зменшився попит на цемент у зв'язку з призупиненням будівельної діяльності на більшості будівельних об'єктів, зокрема на території активних воєнних дій, що, у свою чергу, призвело до скорочення обсягів виробництва цементів в Україні та перерозподілу ринкових часток учасників ринку;
- зокрема, на ринку портландцементів сірих у сегменті тампонажні цементі спеціального призначення [інформація, доступ до якої обмежено] наразі є єдиним виробником та, починаючи з 2022 року (після застосування антидемпінгових заходів щодо імпорту цементів в Україну), частка товариства стрімко зросла. Так, за підсумками 2023 року [інформація, доступ до якої обмежено] займає монопольне становище на сегменті тампонажні цементі спеціального призначення та має ринкову частку в розмірі [конфіденційна інформація]. Разом із цим, у разі зростання попиту на тампонажний цемент, [інформація, доступ до якої обмежено] зможе скласти конкуренцію [інформація, доступ до якої обмежено] на відповідному сегменті, оскільки має досвід та можливості з виробництва тампонажного цементу спеціального призначення;
- на ринку портландцементів сірих у сегментах цементі загальнобудівельного призначення (протягом 2021–2023 років) та цементі сульфатостійкі спеціального призначення (у 2022 році) сукупні ринкові частки учасників концентрацій були значними та перевищували [конфіденційна інформація], відповідно;
- оскільки для певних споживачів цементів для виробництва деяких видів продукції окремі типи / марки цементів загальнобудівельного призначення не є взаємозамінними, вбачається можливість та релевантність сегментації ринку сірого цементу загальнобудівельного призначення ще більш вузько: за типами, а в деяких випадках і за марками [що визначається в розрізі конкретного виду будівельної продукції, яку виробляють окремі споживачі цементу з урахуванням «теорії шкоди» для визначеного(их) споживача(ів)]. Однак, враховуючи те, що сукупні частки учасників концентрацій на ринку портландцементів сірих та окремих його сегментах протягом 2021–2023 років були значними, а також те, що виробники портландцементів без значних втрат та в короткостроковий період можуть перейти на виробництво портландцементу сірого будь-якого виду (крім тампонажного) / типу /

³⁶Лист [інформація, доступ до якої обмежено] від 07.03.2024 № 207 (zareestrovaniy u Komiteti 1.03.2024 za № 8-01/361-ki).

³⁷Лист [інформація, доступ до якої обмежено] від 05.03.2024 № 05/03/2024/1 (zareestrovaniy u Komiteti 05.03.2024 za № 8-01/3006).

³⁸Лист [інформація, доступ до якої обмежено] від 07.03.2024 № 79/БК-24 (zareestrovaniy 07.03.2024 za № 8-01/339-ki).

³⁹Лист [інформація, доступ до якої обмежено] від 05.03.2024 № 92/ЗЗБК-24 (zareestrovaniy u Komiteti 05.03.2024 za № 8-01/322-ki).

марки, Комітет припускає, що потенційно частки учасників концентрацій на вказаних сегментах у розрізі типів / марок також можуть бути значними;

- бар'єри вступу на ринок цементу як для вітчизняних виробників, так і для імпортерів є високими, **концентрації можуть призвести до монополізації чи суттєвого обмеження конкуренції на ринку портландцементу сірого в цілому та на окремих його сегментах: цемент загальнобудівельного призначення (в розрізі типів і марок) та сульфатостійкий цемент спеціального призначення.**

5.5. *Ринок готових для використання розчинних бетонних сумішей*

- (148) **Бетонна суміш** – це рухомий склад із чотирьох основних компонентів, які замішуються в певній пропорції: цемент, щебінь, пісок, вода. **Бетон** – це штучний кам'яний матеріал, отриманий внаслідок твердіння раціонально підібраної та однорідно змішаної й ущільненої суміші в'язучої речовини (цементу), води, заповнювачів та модифікуючих добавок. **Розчин цементний** – однорідна в'язуча маса, яка утворюється внаслідок змішування цементу з водою.
- (149) Готові для використання розчинні бетонні суміші або бетони розрізняють за марками та класами. Марка бетону визначає межу міцності на стискання в кг/см. Чим вище цифра в марці, тим міцнішим є бетон. Клас бетону – це числова характеристика його властивості, прийнята з гарантованою забезпеченістю 0,95. Це означає, що встановлена класом властивість забезпечується не менш ніж у 95 випадках зі 100.
- (150) Бетонний розчин може готуватися з використанням найрізноманітніших марок цементу, це залежить від галузі застосування. Вибір марки бетону визначається ступенем твердіння, необхідною міцністю й умовами експлуатації майбутньої бетонної конструкції.

Товарні межі ринку

- (151) За призначенням бетонні суміші поділяються на: конструкційні та спеціальні (*жаростійкі, хімічно стійкі, декоративні, радіаційно-захисні, теплоізоляційні тощо*).
- (152) Основне призначення конструкційних та спеціальних бетонних сумішей однакове – вони використовуються як один з основних будівельних матеріалів для виготовлення збірних залізобетонних та бетонних конструкцій і бетонних виробів, а також для будівництва монолітних бетонних і залізобетонних споруд. Разом із тим спеціальні бетонні суміші здатні задовольняти окремі запити, яких може потребувати специфіка певного будівництва / об'єкта, що виражається у проєктній документації (наприклад, щодо підвищеної жаростійкості, теплоізоляції, певних декоративних особливостей, як-от кольоровий бетон тощо). При цьому такі специфічні потреби є додатковими до основних загальних вимог, які висуваються до усіх бетонних сумішей (міцність, довговічність, стійкість до впливу різних факторів навколишнього середовища тощо) та спрямовані на те, щоб оптимально задовольнити потреби конкретного будівельного проєкту.
- (153) При цьому не існує окремо виділеної групи покупців спеціальних бетонів. Спеціальні бетони можуть потребуватися для будівництва різних об'єктів, які використовують підприємства та фізичні особи в абсолютно різних сферах застосування. Крім того, покупці бетонних сумішей можуть придбавати різні види бетонів (бетонних сумішей) залежно від специфіки конкретного будівництва / об'єкта. Наприклад, на одному об'єкті будівництва можуть використовуватися як конструкційні, так і спеціальні бетони (бетонні суміші) залежно від вимог проєктної документації.
- (154) Як конструкційні, так і спеціальні бетони (бетонні суміші) мають відповідати загальним вимогам, наведеним ДСТУ Б В.2.7-176:2008 «Будівельні матеріали. Суміші бетонні та бетон. Загальні технічні умови (EN 206-1:2000, NEQ)». Специфічні

властивості спеціальних бетонів досягаються за допомогою модифікації складу бетонної суміші, а саме – підбору виду і типу в'язучого матеріалу, заповнювачів, хімічних добавок та активних мінеральних добавок відповідно до вимог національних стандартів і технічних умов. Додаткові вимоги до спеціальних бетонів можуть закріплюватися в окремих стандартах (наприклад, ДСТУ Б В.2.7-249:2011 бетони жаростійкі. Технічні умови (ГОСТ 8462-85, MOD). Такі особливості не змінюють основних споживчих якостей бетонних сумішей (основна з яких – міцність бетону), не вимагають використання інших (відмінних) виробничих потужностей та змін виробничих процесів.

- (155) Отже, можна зробити висновок, що базові (основні) споживчі якості, фізико-механічні технічні, експлуатаційні характеристики, якісні показники тощо для усіх бетонних сумішей є єдиними. При цьому, залежно від додаткових потреб замовників, вони можуть висувати додаткові вимоги до бетонних сумішей, що зумовлює внесення деяких змін до базових рецептур (складу) бетонних сумішей.
- (156) Наразі *[інформація, доступ до якої обмежено]* не виготовляють спеціальних бетонних сумішей. Проте технологічний процес (етапність, процес, обладнання) під час виробництва конструкційних і спеціальних бетонних сумішей є однаковим. Для їх виробництва необхідне одне й теж обладнання. Для виготовлення спеціальних бетонів *[інформація, доступ до якої обмежено]* не потрібно вносити суттєвих змін у виробничі процеси. Необхідно лише внести певні зміни до компонентів / рецептури бетонних сумішей. Отже, з урахуванням наявного в *[інформація, доступ до якої обмежено]* обладнання, воно має можливість виробляти й спеціальні бетонні суміші з використанням наявних виробничих потужностей, які наразі використовує для виробництва конструкційних бетонних сумішей (за умови модифікації складу бетонних сумішей).
- (157) За інформацією заявників, різні види та марки бетону, бетонних розчинів та сумішей з точки зору виробництва є взаємозамінними. Одночасно відсутня інша група товарів, які б за своїми властивостями та призначенням могли б замінити готові для використання розчинні бетонні суміші.
- (158) **Враховуючи зазначене, а також те, що пропозиція готових до використання бетонних сумішей формується з урахуванням побажань замовників, товарними межами задіяного ринку є ринок готових для використання розчинних бетонних сумішей (далі – ГБС).**
- (159) Так, протягом 2021–2022 років та першого півріччя 2023 року учасники концентрацій виготовляли на замовлення споживачів *[інформація, доступ до якої обмежено]*:

Таблиця 12

[інформація, доступ до якої обмежено]

Територіальні межі ринку

- (160) На переконання учасників концентрацій територіальні межі відповідних регіональних ринків ГБС з урахуванням максимально можливих відстаней транспортування бетонних сумішей від заводу (або іншої точки виробництва бетону) до будівельного майданчика, враховуючи період часу, протягом якого бетон зберігає свої товарні властивості після змішування, збігаються з межами областей.
- (161) За інформацією заявників, важливою характеристикою бетонної суміші є рухливість – час, протягом якого бетонна суміш зберігає свої експлуатаційні властивості. Бетонна суміш втрачає свою «живучість» із початком процесу тужавлення, пов'язаного з хімічною реакцією між водою та в'язучою речовиною. На «живучість» бетонної суміші впливають такі фактори:

- марка бетону (показники часу живучості зменшуються у високих марок, що необхідно враховувати під час транспортування);
  - зовнішня температура (при низькій температурі в бетонній суміші відбувається уповільнення реакцій, а при високій – прискорення);
  - застосування хімічних добавок, які впливають на експлуатаційні характеристики бетонних сумішей, у т. ч. прискорюють та сповільнюють їх твердіння (при введенні пластифікуючих добавок можна досягти ефекту сповільнення тужавлення сумішей, твердіння бетонів і розчинів, максимальний час транспортування може бути збільшений).
- (162) З огляду на фізико-механічні та технічні характеристики бетонних сумішей, які досягаються завдяки введенню до їх складу хімічних добавок пластифікуючої дії, вони можуть зберігати свої властивості після змішування й знаходитись у рідкому стані без початку структуроутворення й переходу в твердий стан **протягом певного часу після приготування бетонних сумішей**. Це дозволяє транспортувати і вкладати бетонні суміші протягом певного часу після їх виготовлення.
- (163) Зокрема, **середня тривалість придатності бетонної суміші з моменту її приготування становить 2–4 години**.
- (164) **Максимальна допустима тривалість транспортування бетонної суміші згідно з додатком Е ДСТУ Б В.2.7-96-2000 Суміші бетонні. Технічні умови (ГОСТ 7473-94), затвердженому наказом Держбуду України від 23.02.2000, становить 210 хв при температурі повітря від 20 до 30 градусів за Цельсієм (при транспортуванні бетонної суміші в автобетонозмішувачі по жорсткому дорожньому покриттю із середньою швидкістю транспортування 30 км/год)**.
- (165) Отже, відповідно до вказаного стандарту середня **відстань транспортування ГБС становить до 100–120 км**, що відповідає середній точці відстані між обласними центрами України.
- (166) Так, активи заводу [інформація, доступ до якої обмежено].
- (167) Отже, діяльність [інформація, доступ до якої обмежено] на ринках ГБС протягом 2021–2022 років та першого півріччя 2023 року перетиналася лише в територіальних межах [інформація, доступ до якої обмежено] області та сукупна частка на зазначеному ринку не досягала [конфіденційна інформація] (див. табл. 13).
- Таблиця 13
- [конфіденційна інформація]
- (168) При цьому частки [інформація, доступ до якої обмежено] протягом 2021–2022 років та першого півріччя 2023 року на ринках ГБС у територіальних межах [інформація, доступ до якої обмежено].
- (169) Також слід зазначити, що відповідно до інформації заявників реальні коефіцієнти використання виробничих потужностей становили:
- у [інформація, доступ до якої обмежено]: 60 % – у 2021 році; 14-15% – у 2022 році, у першому півріччі 2023 року – 5-10%;
  - у [інформація, доступ до якої обмежено]: 10% – у 2021 році; 3% – у 2022 році; у першому півріччі 2023 року – 3,5%.
- (170) Однак відповідно до інформації заявників бетонні суміші можуть зберігати свої властивості після змішування і знаходитись у рідкому стані без початку структуроутворення й переходу в твердий стан протягом певного часу після приготування бетонних сумішей (2-4 год) і при цьому максимальна допустима тривалість транспортування бетонної суміші становить 3,5 год на відстань до 120 км. **Враховуючи зазначене, територіальні межі ринку ГБС повинні визначатися**

методом районів охоплення як таким, що найбільш точно окреслить територію, за межами якої, з точки зору споживача, неможливо або недоцільно купувати бетонні суміші (див. рис. 4).

Регіональні ринки ГБС

[інформація, доступ до якої обмежено]

Рис. 4

- (171) Як видно із зображення на карті, у район охоплення кожного із заводів [інформація, доступ до якої обмежено].
- (172) Враховуючи зазначене, Комітет у рамках розгляду справи провів дослідження на предмет коректності визначення територіальних меж ринку ГБС та, відповідно, ринкове становище учасників концентрацій на ньому.

За результатами дослідження територіальних меж ринку ГБС встановлено

- (173) Всі опитані виробники ГБС застосовують у виробництві продукції різноманітні добавки, які уповільнюють тужавлення бетонних сумішей, що, у свою чергу, призводить до продовження часу збереження легкоукладальності суміші. Проте додавання уповільнювачів не пов'язано із часом транспортування на далекі відстані, а обумовлено потребою споживача більш тривалого терміну технологічних маніпуляцій з продуктом на об'єкті⁴⁰.
- (174) Так, споживачі ГБС відзначають, що додавання до сумішей вказаних домішок збільшує час їх використання вдвічі (від 2-х годин без домішок до 4-х годин⁴¹, від 50-60 хв без домішок до 120-140 хв⁴²).
- (175) При цьому як виробники, так і споживачі зазначають, що додавання до ГБС пластифікаторів та інших домішок, що уповільнюють тужавлення суміші, не має жодного негативного впливу на інші споживчі характеристики ГБС, а, навпаки:
- дозволяє регулювати підтримку рухливості бетонів і виділення гідротаційного тепла в конструкції;
  - полегшує ущільнення бетону, покращує зовнішній вигляд і його перекачування бетононасосами;
  - для високорухливих бетонів запобігає сегрегації, водовідділенню й утворенню тріщин;
  - підвищує міцність, водонепроникненість і морозостійкість бетонів.
- (176) Пластифікуючі добавки стоять на першому місці серед добавок, що знайшли найбільш широке застосування у виробництві бетону й залізобетону. Пояснюється це високою ефективністю цього виду добавок, відсутністю негативної дії на бетон та арматуру, а також доступністю й невисокою вартістю. При виготовленні залізобетонних конструкцій прагнуть до одержання рухомої суміші при мінімальних витратах цементу у водоцементному відношенні. Це пов'язано з необхідністю одержання економічних складів бетону необхідної міцності. Вирішення такого завдання повною мірою можливе тільки при використанні хімічних добавок, що регулюють реологічні властивості бетонних сумішей⁴³.

⁴⁰Лист [інформація, доступ до якої обмежено] від 30.01.2024 № 194 (zareєстрований у Комітеті 31.01.2024 за № 8-01/90-кі).

⁴¹Лист [інформація, доступ до якої обмежено] від 12.10.2024 № 10 (zareєстрований у Комітеті 15.01.2024 за № 8-01/553).

⁴²Лист [інформація, доступ до якої обмежено] від 16.01.2024 № 01/142 (zareєстрований у Комітеті 17.01.2024 за № 8-01/688).

⁴³Лист [інформація, доступ до якої обмежено] від 23.01.2024 № 23/01 (zareєстрований у Комітеті 26.01.2024 за № 8-01/1127).

- (177) Також виробники ГБС повідомили, що додавання домішок до бетонних сумішей впливає на здорожчання вартості продукції (в середньому на 1,5%-3,4% залежно від марки бетонної суміші).
- (178) При цьому деяким зі споживачів ГБС невідомо, чи містить бетонна суміш домішки для сповільнення її тужавлення, оскільки споживач вказує місце й час доставки бетонної суміші для використання, а, відповідно, виробник регулює питання вмісту і складу хімічних домішок залежно від часу транспортування та дорожніх умов^{44,45,46,47}.
- (179) Більшість виробників і споживачів ГБС підтвердили, що використання бетонних сумішей обмежено строком до 3-4 годин. Однак є й такі суб'єкти господарювання, які зазначали менший строк використання розчинних бетонних сумішей – до однієї години^{48,49}, та такі, які зазначали що цементні розчини можуть використовуватися протягом 6 год із моменту їх приготування^{50,51}.
- (180) Хоча тривалий строк використання ГБС і дозволяє здійснювати їх транспортування на значні відстані – до 300 км, аналіз відповідей виробників і споживачів бетонних сумішей свідчить про те, що більшість споживачів замовляли ГБС у постачальників, виробничі потужності яких розташовані на відстані до 30 км від будівельного майданчика. У цілому більше 90% поставок бетонних сумішей протягом 2021–2023 років здійснювалися на відстань, що не перевищує 50 км.
- (181) Слід також зазначити, що вартість транспортування ГБС на відстань, що перевищує 250 км, дорівнюватиме вартості самої бетонної суміші⁵², що свідчить про те, що транспортування ГБС на значні відстані є недоцільним.
- (182) Разом із цим одним із важливих факторів під час вибору постачальника ГБС є ритмічність поставки продукції, а тому перевага віддається тим бетонним заводам, що розміщені неподалік будівельного майданчика. У деяких випадках суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність з будівництва великих об'єктів, з метою забезпечення ритмічності поставки ГБС та економії коштів, пов'язаних із логістикою, придбають або орендують мобільні бетонні заводи, які призначені для виробництва бетонних сумішей безпосередньо на будівельних майданчиках, що також підтверджує той факт, що близькість бетонного заводу до будівельного майданчика є вкрай важливим фактором для споживача.
- (183) Деякі з виробників ГБС зазначають, що мобільні бетонні заводи можуть бути конкурентами для стаціонарних бетонних заводів, навіть незважаючи на відносно менші показники виробничої / продуктивної спроможності. Мобільні бетонні заводи

---

⁴⁴Лист [інформація, доступ до якої обмежено] від 15.01.2024 № 4 (zareєстрований у Комітеті 18.01.2024 за № 8-01/730).

⁴⁵Лист [інформація, доступ до якої обмежено] від 15.01.2024 № 15-01/1 (zareєстрований у Комітеті 22.01.2024 за № 8-01/930).

⁴⁶Лист [інформація, доступ до якої обмежено] від 08.02.2024 № 08/02-1 (zareєстрований у Комітеті 12.02.2024 за № 8-01/1871).

⁴⁷Лист [інформація, доступ до якої обмежено] від 13.02.2024 № 57-ц/и (zareєстрований у Комітеті 16.02.2024 за № 8-01/2167).

⁴⁸Лист [інформація, доступ до якої обмежено] від 08.01.2024 № 2 (zareєстрований у Комітеті 15.01.2024 за № 8-01/598).

⁴⁹Лист [інформація, доступ до якої обмежено] від 18.01.2024 № 50 (zareєстрований у Комітеті 22.01.2024 за № 8-01/883).

⁵⁰Лист [інформація, доступ до якої обмежено] від 30.01.2024 № 194 (zareєстрований у Комітеті 31.01.2024 за № 8-01/90-кі).

⁵¹Лист [інформація, доступ до якої обмежено] від 09.01.2024 № 09/01 (zareєстрований у Комітеті 11.01.2024 за № 8-01/428).

⁵²Лист [інформація, доступ до якої обмежено] від 30.01.2024 № 194 (zareєстрований у Комітеті 31.01.2024 за № 8-01/90-кі).

завдяки можливості їх відносно швидкого монтажу / демонтажу (20-30 днів⁵³) та переміщення можуть розташовуватися в безпосередній близькості від об'єктів будівництва, що дає більше гарантій використання якісних, неперетриманих бетонних розчинів⁵⁴. Основними перевагами мобільних бетонних заводів учасники ринку вважають: меншу енергоємність та менші витрати на заробітну плату найманих працівників з виготовлення 1 м³ товарної бетонної суміші⁵⁵, легкість експлуатації та обслуговування⁵⁶.

- (184) Разом із тим деякі з виробників ГБС вважають, що мобільні бетонні заводи не становлять конкуренції стаціонарним бетонним заводам через неможливість виробити великий обсяг продукції⁵⁷ та забезпечити виробництво високотехнологічної продукції високої якості⁵⁸.
- (185) Разом із цим учасники концентрацій зазначили, що *[конфіденційна інформація]*.
- (186) **Отже, Комітет не погоджується з думкою заявників щодо визначення територіальних меж ринку ГБС у межах області. Натомість Комітет вважає, що економічно доцільною відстанню доставки ГБС до споживача можна вважати відстань у 50 км як таку, що фактично встановлена за результатами проведеного дослідження.**
- (187) Отже, діяльність *[інформація, доступ до якої обмежено]* на ринку ГБС перетинається в межах районів охоплення радіусом 50 км, побудованих навколо заводів ТОВ П «Дікергофф /Україна/», що розташовані в *[інформація, доступ до якої обмежено]* (див. рис. 5 і рис. 6).

[інформація, доступ до якої обмежено]

Рис. 5

[інформація, доступ до якої обмежено]

Рис. 6

- (188) Відтак частки учасників ринку ГБС у зоні охоплення з радіусом 50 км навколо заводів ТОВ П «Дікергофф /Україна/» є такими:

Таблиця 14

[Інформація, доступ до якої обмежено]

- (189) Як видно з наведеного в таблиці 14, частки / сукупні частки учасників концентрацій на регіональних ринках ГБС у зоні охоплення з радіусом 50 км навколо заводів ТОВ П «Дікергофф /Україна/» не досягають *[конфіденційна інформація]*. При цьому учасники концентрацій на кожному регіональному ринку зазнають значної конкуренції з боку інших учасників ринків.
- (190) **Враховуючи зазначене, концентрації не призведуть до монополізації чи суттєвого обмеження конкуренції на жодному ринку ГБС у зоні охоплення з радіусом 50 км навколо заводів ТОВ П «Дікергофф /Україна/».**

⁵³ Лист *[інформація, доступ до якої обмежено]* від 26.01.2024 № 2601/01 (zareєстрований у Комітеті 29.01.2024 за № 8-01/1190).

⁵⁴ Лист *[інформація, доступ до якої обмежено]* від 19.01.2024 № 014-01/24 (zareєстрований у Комітеті 19.01.2024 за № 8-01/828).

⁵⁵ Лист *[інформація, доступ до якої обмежено]* від 08.01.2024 № 2 (zareєстрований у Комітеті 15.01.2024 за № 8-01/598).

⁵⁶ Лист *[інформація, доступ до якої обмежено]* від 23.01.2024 № 23/01 (zareєстрований у Комітеті 26.01.2024 за № 8-01/1127).

⁵⁷ Лист *[інформація, доступ до якої обмежено]* від 23.01.2024 № 230124-1 (zareєстрований у Комітеті 29.01.2024 за № 8-01/1201).

⁵⁸ Лист *[інформація, доступ до якої обмежено]* від 30.01.2024 № 194 (zareєстрований у Комітеті 31.01.2024 за № 8-01/90-кі).

6. ЗАПЕРЕЧЕННЯ УЧАСНИКІВ ЗАДІЯНИХ РИНКІВ ТА ОРГАНІВ ВЛАДИ ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ КОНЦЕНТРАЦІЙ

- (191) Серед опитаних суб'єктів господарювання є учасники ринку, які вважають, що здійснення заявлених концентрацій може призвести до монополізації ринку цементу в цілому та в окремих його сегментах, що, у свою чергу, може призвести до зловживання Групою CRH своїм монопольним становищем.
- (192) Так, зокрема, [інформація, доступ до якої обмежено]⁵⁹ вважає, що здійснення концентрацій суттєво порушить права та інтереси товариства та призведе до суттєвого обмеження конкуренції на ринку цементу, зокрема, внаслідок того, що:
- (192.1) В результаті здійснення концентрацій Група CRH володітиме [інформація, доступ до якої обмежено] цементними заводами в різних областях та матиме **найбільше логістичне покриття автомобільним транспортом** (доцільність транспортування цементу автомобільним транспортом на 200 км), у той час як інші конкуренти представлені лише в одній області: [інформація, доступ до якої обмежено]. Однак **зазначене не викликає в Комітеті значного занепокоєння з огляду на те, що [інформація, доступ до якої обмежено]**, крім автомобільного транспорту, також транспортує цемент залізничним та річковим транспортом, що дає йому можливість доставити цемент споживачам з будь-якої області України (що підтверджується розділами 4.6.1 і 4.6.2 Аналітичної довідки). Разом із цим із наявної в Комітеті інформації не вбачається наявності ознак певного географічного розподілу реалізації цементу, зумовленого розташуванням покупців відносно виробників цементу, яке свідчило б про доцільність звуження територіальних меж ринку цементу до певної рівновіддаленої відстані навколо заводу-виробника (див. розділ 5.4.2 цього рішення). Враховуючи наведене, територіальними (географічними) межами ринку цементу є межі території України, тобто ринок цементу є загальнодержавним.
- (192.2) [Інформація, доступ до якої обмежено] має **труднощі у транспортуванні цементу залізничним транспортом** через обмежений доступ до вагонів, що обумовлено особливостями знаходження потужностей товариства у Криворізькому промисловому басейні (вивільнені вагони відразу передаються підприємствам металургійного та залізорудного комплексу, які здійснюють експорт). Таких проблем підприємства в інших регіонах не мають, вони завжди мають достатню вільну кількість готових до користування вагонів. Крім того, [інформація, доступ до якої обмежено], яке територіально розміщене на прифронтовій території, втратило значну частину споживачів (частина залишилася на окупованих територіях, частина знизилася попит через близькість до території активних бойових дій). Так, віддаленість заводів товариства до споживачів має наслідком: недозавантаженість потужностей товариства (у 2023 р. завантаженість становила [конфіденційна інформація]) впливає на збільшення собівартості цементу; значні логістичні витрати в ціні товару, що становлять левову частку, не дозволяють конкурувати з виробниками клінкеру та цементу, які територіально розміщені в центральній частині та на заході країни. Так, дійсно заводи [інформація, доступ до якої обмежено], на відміну від інших діючих цементних заводів в Україні, територіально розміщені в Криворізькому промисловому басейні, який знаходиться найближче до лінії фронту, однак на цей факт здійснення концентрацій жодним чином не впливає. Разом із цим **інформація про обмежений доступ товариства до вагонів спростовується** результатами дослідження ринку цементу, який провів Комітет. Зокрема, відповідно до таблиць 2 і 3 Аналітичної довідки [конфіденційна інформація].

⁵⁹Листи [інформація, доступ до якої обмежено] від 07.03.2024 № 1146 (zareєстрований у Комітеті 11.03.2024 за № 8-01/3219) та від 05.04.2024 № 1632 (zareєстрований у Комітеті 08.04.2024 № 8-01/4675).

(192.3) Група CRH у результаті придбання заводів Buzzi буде володіти [інформація, доступ до якої обмежено] цементними заводами, власними цементними терміналами та суміжним бізнесом із виробництва бетону, що дозволить Групі CRH домінувати на ринку цементу України та через суміжний ринок бетону здійснювати вплив на інших учасників ринку цементу. Такі можливості в компанії Групи CRH суттєво обмежать конкуренцію шляхом насичення ринку власною продукцією, встановлення на неї вигідної для себе ціни, яка фактично буде демпінгуючою. Група CRH за рахунок отримання більших логістичних можливостей зможе «розмити» собівартість готової продукції на необхідний (можливо довгостроковий) період, знизити маржинальність свого бізнесу для знищення клієнтського портфеля [інформація, доступ до якої обмежено] цементом за низькою ціною від компаній Групи CRH. Також є велика вірогідність того, що здійснення концентрацій знищить конкурентний ринок цементу в Україні та встановить можливість диктувати ціну на критично важливі будматеріали при відбудові України в майбутньому.

На противагу вказаному слід зазначити, що обидва учасники концентрацій (і Група CRH, і Група DÜSKERHOFF) є диверсифікованими групами (присутні як на ринку цементу, так і на ринку бетону), що дозволяє їм знижувати маржинальність свого бізнесу. Зазначене дозволяє учасникам концентрацій постачати споживачам цемент за нижчими цінами, що по своїй суті є ознакою конкурентної боротьби.

(192.4) Враховуючи специфічність та енергозатратність виробництва цементу, вихід на ринок нових (відновлення діяльності наявних) учасників ринку в умовах війни є практично неможливим.

(192.5) Процес модернізації наявних потужностей для підприємств, що не мають іноземних материнських компаній, є вкрай фінансово важким. Крім того, близькість розташування основних заводів Групи CRH поблизу кордонів дозволяє їй забезпечити стабільність та безперервність виробництва (за рахунок експорту), що, у свою чергу, призводить до зниження собівартості виробництва однієї тонни цементу, отримання стабільного прибутку та зростання можливості агресивних цінових стратегій на ринку України.

Зазначене спростовується таким:

- материнськими компаніями обох учасників концентрацій є іноземні суб'єкти господарювання, тому внаслідок здійснення концентрацій відбудеться заміна однієї іноземної материнської компанії на іншу;
- значна кількість опитаних споживачів цементу та ГБС^{60,61,62,63,64,65} відзначають можливий позитивний ефект від здійснення концентрацій, оскільки здійснення компанією «CRH» інвестицій у модернізацію виробництва, створення ефективної логістики, забезпечення енергоефективності матиме позитивний вплив на ринок цементу та надаватиме споживачам цементу можливість отримувати більш якісний товар за ринковими цінами.

⁶⁰Лист [інформація, доступ до якої обмежено] від 19.03.2024 № 1903/01 (zareєстрований у Комітеті 21.03.2024 за № 8-01/3797).

⁶¹Лист [інформація, доступ до якої обмежено] від 23.01.2024 № 23/01 (zareєстрований у Комітеті 26.01.2024 за № 8-01/1127).

⁶²Лист [інформація, доступ до якої обмежено] від 30.01.2024 № 07-024 (zareєстрований у Комітеті 01.02.2024 за № 8-01/8-01/91-кі).

⁶³Лист [інформація, доступ до якої обмежено] від 07.03.2024 № 207 (zareєстрований у Комітеті 1.03.2024 за № 8-01/361-кі).

⁶⁴Лист [інформація, доступ до якої обмежено] від 29.02.2024 № 103 (zareєстрований у Комітеті 05.03.2024 за № 8-01/2947).

⁶⁵Лист [інформація, доступ до якої обмежено] від 05.03.2024 № 01-03/50 (zareєстрований у Комітеті 11.03.2024 за № 8-01/3227).

- (193) Іншими суб'єктами господарювання, які вбачають негативні наслідки здійснення концентрацій як для ринку цементу, так для їх господарської діяльності, є суб'єкти господарювання [інформація, доступ до якої обмежено]⁶⁶, які здійснюють діяльність з виробництва ГБС та є споживачами цементу. Зокрема, вони обґрунтовують свою позицію таким:
- (193.1) сукупна частка учасників концентрацій на ринку цементу як у цілому, так і в межах конкретних марок цементу суттєво перевищуватиме 35%, що матиме негативні наслідки на ціну цементу та діяльність учасників ринків цементу й бетону. Нова об'єднана компанія отримає можливість: здійснювати тиск на учасників ринку цементу та ринку бетону; витіснити конкурентів із ринку бетону; впливати на ціни на ринках; створювати конкурентні переваги для реалізації бетону кінцевим споживачам порівняно з іншими учасниками ринку;
- (193.2) в останні роки підприємства [інформація, доступ до якої обмежено] регулярно стикаються із систематичним обмеженням (відмовами) у поставках цементу з боку учасників концентрацій, передусім Групи CRH, яке не може бути поясненим об'єктивними причинами, зважаючи на відсутність таких проблем в інших споживачів;
- (193.3) концентрації призведуть до: акумулювання в межах одного суб'єкта господарювання значних ресурсів, що дозволить йому диктувати правила на ринку; ще більшої концентрації ринку цементу; можливості учасниками концентрацій диктувати ціни та повністю контролювати ціноутворення; обмеження конкуренції на внутрішньому ринку;
- (193.4) учасники концентрацій неодноразово звинувачувались у картельних змовах на ринку цементу в інших країнах. Тому поведінка компаній є свідомою стратегією, спрямованою на усунення конкурентів для необґрунтованого підвищення цін шляхом зловживання монопольним становищем.
На протипагу вказаному слід зазначити, що за результатами розгляду Заяви ТОВ «ПБГ Ковальська» органом Комітету встановлено, що Група CRH (у складі [інформація, доступ до якої обмежено]) не мала ознак такої, що займала монопольне (домінуюче) становище на ринку цементу (зокрема, у його сегменті [інформація, доступ до якої обмежено]), у 2021, 2022 та 2023 роках, а отже, твердження про зловживання монопольним становищем є необґрунтованим.
- (193.5) Учасники ринку цементу, у т. ч. учасники концентрацій, реалізують цілеспрямовану стратегію обмеження конкуренції шляхом повного витіснення всіх імпортерських поставок цементу.
Зазначене спростовується тим, що антидемпінгові заходи є законним способом захисту прав національних товаровиробників від демпінгового імпорту. Такі заходи були введені відповідно до встановленої законом процедури виключно стосовно тих країн, цемент з яких імпортується за демпінговими цінами.
- (194) Крім учасників задіяних ринків, занепокоєння щодо негативних наслідків здійснення концентрацій також висловила Миколаївська районна військова адміністрація⁶⁷. Зокрема, орган влади занепокоєний тим, що новий власник не планує проводити модернізацію активів [інформація, доступ до якої обмежено], а, навпаки, може

⁶⁶Листи [інформація, доступ до якої обмежено] від 12.04.2024 № 228/ПБГ-24 (зареєстрований у Комітеті 15.04.2024 за № 8-01/5171), [інформація, доступ до якої обмежено] від 05.03.2024 № 92/33БК-24 (зареєстрований у Комітеті 05.03.2024 за № 8-01/322-кі), [інформація, доступ до якої обмежено] від 07.03.2024 № 79/БК-24 (зареєстрований 07.03.2024 за № 8-01/339-кі).

⁶⁷Лист Миколаївської районної військової адміністрації від 23.01.2024 № 27/02-05/15/24 (зареєстрований у Комітеті 23.01.2024 за № 5-01/992).

припинити здійснення повного циклу виробництва цементу (*починаючи з видобутку, приготування шламу, випалу клінкеру й закінчуючи помелом цементу*), перетворивши завод у фасувальний пункт, або й взагалі закрити завод. Зазначену позицію Миколаївська районна військова адміністрація обґрунтовує тим, що після придбання [*інформація, доступ до якої обмежено*] компанія «CRH» їх закрила та «порізала на метал», залишивши на заводах лише помел клінкеру.

Разом із цим Миколаївська обласна військова адміністрація⁶⁸ підтримує угоду компанії «CRH UKRAINE B.V.» про придбання акцій ПрАТ «Дікергофф цемент Україна» за умови збереження виробництва та подальшого розвитку філії «Юг-Цемент» та бачить перспективи у створенні нових робочих місць, покращенні умов праці, а також впровадженні екологічно та енергетично ефективних технологій у будівельній галузі, покращенні надійності виробництва, оптимізації споживання теплової, електричної енергії та викидів CO₂, які відповідатимуть стандартам та практиці Європейського Союзу.

- (195) На противагу зазначеному в листі Миколаївської районної військової адміністрації, компанія «CRH UKRAINE B.V.» повідомила⁶⁹, що [*конфіденційна інформація*].

7. ВИСНОВКИ

- (196) Враховуючи зазначене, Комітет встановив таке:

(196.1) частки [*інформація, доступ до якої обмежено*], яке входить до складу Групи Покупця, на суміжних ринках, а саме: ринку блоків із бетону, цементу та штучного каменю та ринку збірних елементів конструкцій для будівництва з цементу, бетону та штучного каменю, не досягають [*конфіденційна інформація*], а отже, **заявлені концентрації не призведуть до монополізації чи суттєвого обмеження конкуренції на загальнодержавних ринках блоків із бетону, цементу та штучного каменю і збірних елементів конструкцій для будівництва з цементу, бетону та штучного каменю;**

(196.2) частка [*інформація, доступ до якої обмежено*] на суміжному ринку залізобетонних опор становить близько [*конфіденційна інформація*], однак, враховуючи наявність значної кількості конкурентів, а також те, що суб'єкти господарювання, над якими набувається контроль, не здійснюють господарської діяльності на цьому ринку, **заявлені концентрації не призведуть до монополізації чи суттєвого обмеження конкуренції на загальнодержавному ринку залізобетонних опор;**

(196.3) сукупні частки учасників концентрацій на ринку ГБС у зоні охоплення з радіусом 50 км навколо заводів ТОВ ІІ «Дікергофф /Україна/», що знаходяться в містах [*інформація, доступ до якої обмежено*], за підсумками 2021–2023 років не досягали [*конфіденційна інформація*]. Разом із цим частка ТОВ ІІ «Дікергофф /Україна/» на регіональному ринку ГБС, на якому діяльність учасників концентрацій не перетинається, а саме, у зоні охоплення з радіусом 50 км навколо заводу товариства, що знаходиться в [*інформація, доступ до якої обмежено*], протягом того ж самого періоду не досягала [*конфіденційна інформація*]. При цьому учасники концентрацій на кожному регіональному ринку ГБС зазнають значної конкуренції з боку інших учасників ринків. Враховуючи зазначене, **заявлені концентрації не призведуть до монополізації чи суттєвого обмеження конкуренції на жодному регіональному**

⁶⁸Лист Миколаївської обласної військової адміністрації від 31.07.2024 № 05-45/1989/5-24, надісланий листом уповноважених представників компанії «CRH UKRAINE B.V.» від 01.08.2024 б/н (зареєстрованим у Комітеті 01.08.2024 за № 8-01/10039).

⁶⁹Лист уповноважених представників компанії «CRH UKRAINE B.V.» від 22.07.2024 (зареєстрований у Комітеті 22.07.2024 за № 8-01/1296-кі).

ринку ГБС у зоні охоплення з радіусом 50 км навколо заводів ТОВ П «Дікергофф /Україна»;

(196.4) сукупні частки учасників концентрацій на ринку сірого портландцементу в сегментах: цемент загальнобудівельного призначення (у розрізі типів і марок) та цемент сульфатостійкий спеціального призначення протягом 2021–2023 років є значними. Зокрема, у сегменті цемент загальнобудівельного призначення сукупні частки протягом вказаного періоду становили близько [конфіденційна інформація], а в сегменті цемент сульфатостійкий спеціального призначення коливалися в межах [конфіденційна інформація]. Разом із цим частка ПрАТ «Дікергофф Цемент Україна» на ринку сірого портландцементу у сегменті тампонажний цемент спеціального призначення за період 2021–2023 років зростає [конфіденційна інформація], що зумовлено, зокрема, застосуванням антидемпінгових заходів до імпортного цементу та, з огляду на його специфічність у використанні, обмеженим попитом.

При цьому:

- ринок сірого портландцементу в цілому та в окремих його сегментах є висококонцентрованим, а після здійснення концентрацій Група CRH матиме лише двох конкурентів. При цьому лише один з них, [інформація, доступ до якої обмежено], матиме рівновелику ринкову частку;
- починаючи з 2021 року, обсяг імпортного цементу зазнав суттєвих змін, що пов'язано із застосуванням антидемпінгових заходів щодо імпорту цементів в Україну;
- з початком повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України структура ринку також змінилась, зокрема, припинило діяльність [інформація, доступ до якої обмежено], зменшився попит на цемент у зв'язку з призупиненням будівельної діяльності на більшості будівельних об'єктів, зокрема на території активних воєнних дій, що, у свою чергу, призвело до скорочення обсягів виробництва цементів в Україні, вивільнення виробничих потужностей виробників цементу (зокрема учасників концентрацій) та перерозподілу ринкових часток учасників ринку;
- бар'єри вступу на ринок цементу як для вітчизняних виробників, так і для імпортерів є високими.

В результаті здійснення концентрацій існує можливість:

- концентрації близьких конкурентів на ринку портландцементу сірого в сегментах: цемент загальнобудівельного призначення (у розрізі типів і марок) та цемент сульфатостійкий спеціального призначення;
- набуття Групою CRH монопольного (домінуючого) становища на ринку портландцементу сірого в сегменті цемент загальнобудівельного призначення (у розрізі типів і марок) та цемент сульфатостійкий спеціального призначення;
- обмеження конкуренції на ринку портландцементу сірого в сегментах: цемент загальнобудівельного призначення (у розрізі типів і марок) та цемент сульфатостійкий спеціального призначення внаслідок:
  - скорочення можливості споживачів вибору постачальників цементу, зокрема, у відповідь на ймовірне підвищення цін;
  - виникнення координації поведінки вітчизняних виробників цементу, яка може мати місце з огляду на зменшення внаслідок концентрацій кількості основних учасників ринку цементу до трьох;
  - застосування антиконкурентної поведінки, яка може призвести до того, що учасники концентрацій будуть диктувати ціни та повністю контролювати ціноутворення на ринку цементу;
- припинення повного циклу виробництва цементу та скорочення персоналу у філіях ПрАТ «Дікергофф Цемент Україна», що може призвести до обмеження

обсягів реалізації цементу суб'єктам господарювання, не пов'язаним відносинами контролю з Групою CRH, без економічно виправданих причин;
 - необґрунтованої відмови учасниками концентрацій у постачанні цементу суб'єктам господарювання, не пов'язаним відносинами контролю з Групою CRH;

- встановленням учасниками концентрацій таких цін на цемент, які не могли б існувати за умов значної конкуренції на ринку, що, у свою чергу, може призвести до недопущення на ринок нових учасників (у тому числі імпортерів) та усунення наявних.

- (197) Отже, концентрації у вигляді придбання компанією «CRH UKRAINE B.V.» акцій ПрАТ «Дікергофф цемент Україна» та частки у статутному капіталі ТОВ П «Дікергофф /Україна/», що забезпечує перевищення 50 відсотків голосів у вищому органі управління товариств, може призвести до монополізації чи суттєвого обмеження конкуренції на ринку портландцементу сірого в цілому та на окремих його сегментах: цемент загальнобудівельного призначення (в розрізі типів і марок) та сульфатостійкий цемент спеціального призначення.
- (198) Відповідно до статті 25 Закону України «Про захист економічної конкуренції» Антимонопольний комітет України чи адміністративна колегія Антимонопольного комітету України надають дозвіл на концентрацію у разі, якщо вона не призводить до монополізації чи суттєвого обмеження конкуренції на всьому ринку чи в значній його частині.
- (199) Відповідно до частини другої статті 31 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у разі встановлення підстав для заборони узгоджених дій, концентрації органи Антимонопольного комітету України повідомляють їх учасників про зміст таких підстав та встановлюють тридцятиденний строк для надання учасниками узгоджених дій, концентрації пропозицій щодо зобов'язань, які готові взяти на себе учасники таких узгоджених дій, концентрації, що усувають відповідний негативний вплив узгоджених дій, концентрації на конкуренцію та дозволяють органу Антимонопольного комітету України прийняти рішення про надання дозволу на узгоджені дії, концентрацію. Цей строк може бути продовжений за клопотанням учасника узгоджених дій, концентрації.
- (200) У зв'язку із цим, заявникам було надіслано лист від 04.07.2024 № 126-25/01-6580е (далі – Лист) із пропозицією щодо надання учасниками концентрацій зобов'язань у справі № 126-25/10-23-ЕК про концентрації у вигляді:
- придбання компанією «CRH UKRAINE B.V.» акцій приватного акціонерного товариства «Дікергофф цемент Україна», що забезпечує перевищення 50 відсотків голосів у вищому органі управління товариства;
  - придбання компанією «CRH UKRAINE B.V.» частки у статутному капіталі товариства з обмеженою відповідальністю з іноземними інвестиціями «Дікергофф /Україна/», що забезпечує перевищення 50 відсотків голосів у вищому органі управління товариства.
- (201) Уповноважені представники компанії «CRH UKRAINE B.V.» листом від 22.07.2024 б/н (zareestrovanim у Комітеті 22.07.2024 за № 1296-кі) надали свої пропозиції щодо зобов'язань, які учасники концентрації готові взяти на себе.
- (202) Так, компанія «CRH UKRAINE B.V.» з метою усунення потенційного негативного впливу, визначеного Комітетом у Листі, [конфіденційна інформація].
- (203) [конфіденційна інформація].
- (204) [конфіденційна інформація].

- (205) [конфіденційна інформація].
- (206) [конфіденційна інформація].
- (207) [конфіденційна інформація].
- (208) [конфіденційна інформація].
- (209) [конфіденційна інформація].
- (210) [конфіденційна інформація].
- (211) [конфіденційна інформація].
- (212) **На підтвердження вказаних намірів компанія «CRH UKRAINE B.V.» надала пропозиції щодо зобов'язань, які учасники концентрацій готові взяти на себе, такого змісту:**
- «1. З метою усунення потенційних ризиків обмеження конкуренції у зв'язку із здійсненням концентрацій шляхом придбання компанією «CRH UKRAINE B.V.» акцій приватного акціонерного товариства «Дікергофф цемент Україна» та частки у статутному капіталі товариства з обмеженою відповідальністю з іноземними інвестиціями «Дікергофф /Україна/», що забезпечує перевищення 50 відсотків голосів у вищому органі управління товариств, на ринку портландцементу сірого, зокрема у сегментах: цемент загальнобудівельного призначення (у розрізі типів і марок) та цемент сульфатостійкий спеціального призначення (далі – Ринок Цементу), компанія «CRH UKRAINE B.V.» зобов'язується:*
- *протягом 9 місяців з моменту здійснення заявленої концентрації передати придбаний пакет акцій ПрАТ «Дікергофф цемент Україна» спеціально створеній компанією «CRH UKRAINE B.V.» юридичній особі (далі – Холдингова компанія) та продати або іншим чином передати акції (частку) у розмірі від 25% до 28% статутного капіталу Холдингової компанії третій особі, не пов'язаній відносинами контролю з компанією «CRH UKRAINE B.V.», з правами вето (для забезпечення блокування ключових управлінських рішень вищого органу управління Холдингової компанії).*
  - *протягом перехідного періоду, а саме з моменту здійснення заявленої концентрації до моменту продажу або іншим чином передачі акцій (частки) у розмірі від 25% до 28% статутного капіталу Холдингової компанії третій особі, не пов'язаній відносинами контролю з «CRH UKRAINE B.V.», забезпечити заборону обміну комерційною інформацією між ПрАТ «Дікергофф цемент Україна» та ТОВ «Цемент», ПрАТ «Миколаївцемент», АТ «Подільський цемент», у тому числі, через компанію «CRH UKRAINE B.V.» і суб'єктів господарювання, пов'язаних відносинами контролю з компанією «CRH UKRAINE B.V.»;*
  - *протягом 5 років з моменту здійснення заявленої концентрації:*
    - *призначати на посади генерального та комерційного директорів, членів виконавчих та наглядових органів ПрАТ «Дікергофф цемент Україна» осіб, які не займають аналогічних посад в суб'єктах господарювання, пов'язаних відносинами контролю з компанією «CRH UKRAINE B.V.» в Україні;*
    - *не обмежувати обсяги реалізації цементу загальнобудівельного призначення (в розрізі типів і марок) та сульфатостійкого цементу спеціального призначення (далі – Цемент) суб'єктам господарювання, не пов'язаним відносинами контролю з компанією «CRH UKRAINE B.V.», без економічно виправданих причин за наявності запитів, виражених в офіційних листах та/або за допомогою засобів електронної пошти;*
    - *не допускати необгрунтованої відмови у постачанні Цементу суб'єктам господарювання, не пов'язаним відносинами контролю з компанією «CRH UKRAINE B.V.», а саме: за наявності запитів від таких суб'єктів господарювання, виражених в*

офіційних листах та/або за допомогою засобів електронної пошти, забезпечувати реалізацію (прямо або опосередковано через юридичних осіб, пов'язаних відносинами контролю з компанією «CRH UKRAINE B.V.» Цементу;

- не зменшувати сукупні реальні виробничі потужності ТОВ «Цемент», ПрАТ «Миколаївцемент», АТ «Подільський цемент» і ПрАТ «Дікергофф цемент Україна» з виробництва Цементу, існуючі на момент здійснення заявленої концентрації, без економічно виправданих причин;
- під час реалізації Цементу суб'єктам господарювання, не пов'язаним відносинами контролю з компанією «CRH UKRAINE B.V.», застосовувати ринкові ціни;
- не застосовувати різні умови до рівнозначних угод із суб'єктами господарювання споживачами Цементу без об'єктивно виправданих на те причин, які неможливо було б застосувати за умов існування значної конкуренції на Ринку Цементу, а також не встановлювати таких умов реалізації, які неможливо було би встановити за умов існування значної конкуренції на Ринку Цементу;
- не допускати неправомірного обмеження доступу на Ринок Цементу інших учасників, продавців, покупців.

2. З метою належного інформування Антимонопольного комітету України про стан виконання зобов'язань для здійснення Антимонопольним комітетом України відповідного контролю компанія «CRH UKRAINE B.V.» готова зобов'язатися:

- протягом 1 місяця з моменту продажу або іншим чином передачі акцій (частки) у розмірі від 25% до 28% статутного капіталу Холдингової компанії третій особі, не пов'язаній відносинами контролю з компанією «CRH UKRAINE B.V.», надати Антимонопольному комітету України документи, що підтверджують перехід до такої третьої особи право власності на акції (частку) у статутному капіталі Холдингової компанії та наявність у такої третьої особи прав вето (для забезпечення блокування ключових управлінських рішень вищого органу управління Холдингової компанії).
- протягом перехідного періоду, а саме з моменту здійснення заявленої концентрації до моменту продажу або іншим чином передачі акцій (частки) у розмірі від 25% до 28% статутного капіталу Холдингової компанії третій особі, не пов'язаній відносинами контролю з компанією «CRH UKRAINE B.V.», надавати Антимонопольному комітету України договори та/або посадові інструкції з генеральним та комерційним директорами, членами виконавчих та наглядових органів ПрАТ «Дікергофф цемент Україна», які би передбачали зобов'язання не здійснювати обмін комерційною інформацією між ПрАТ «Дікергофф цемент Україна» та ТОВ «Цемент», ПрАТ «Миколаївцемент», АТ «Подільський цемент», у тому числі, через компанію «CRH UKRAINE B.V.» і суб'єктів господарювання, пов'язаних відносинами контролю з компанією «CRH UKRAINE B.V.» (кожен такий договір має бути наданий Антимонопольному комітету України протягом 1 місяця з моменту його укладення);
- протягом 5 років з моменту здійснення заявленої концентрації:
- надавати Антимонопольному комітету України рішення про призначення генерального та комерційного директорів, членів виконавчих та наглядових органів ПрАТ «Дікергофф цемент Україна» та суб'єктів господарювання, пов'язаних відносинами контролю з компанією «CRH UKRAINE B.V.» в Україні (кожне таке рішення має бути надане Антимонопольному комітету України протягом 1 місяця з моменту його прийняття).
- протягом 5 років, починаючи з наступного року після здійснення заявленої концентрації:
- один раз на рік, але в будь-якому разі не пізніше 01 березня календарного року, надавати Антимонопольному комітету України інформацію про обсяги виробництва

та постачання на Ринок Цементу, із зазначенням середньозважених щомісячних оптово-відпускних цін на внутрішньому ринку.

• один раз на півріччя, але в будь-якому разі не пізніше 15 календарного дня місяця, наступного за звітним півріччям, надавати Антимонопольному комітету України копії всіх запитів, виражених в офіційних листах та/або за допомогою засобів електронної пошти, щодо реалізації Цементу, у реалізації якого суб'єктам господарювання, не пов'язаним відносинами контролю з компанією «CRH UKRAINE B.V.», було відмовлено у звітному півріччі. Щодо кожного такого запиту компанія «CRH UKRAINE B.V.» готова надавати Антимонопольному комітету України копії листів-відповідей, у яких зазначені причини такої відмови. У разі відсутності випадків відмови у реалізації Цементу компанія «CRH UKRAINE B.V.» повідомлятиме про це Антимонопольний комітет України».

- (213) Разом із цим Комітет провів «market test» шляхом розміщення на офіційному вебсайті тексту зобов'язань, які готові взяти на себе учасники концентрацій для усунення потенційного негативного впливу концентрацій на конкуренцію.
- (214) Частина суб'єктів господарювання, які відреагували на опубліковані на вебсайті Комітету зобов'язання, не надали жодних заперечень на запропоновані учасниками концентрації зобов'язання для усунення негативного впливу концентрацій на конкуренцію, зокрема на ринок портландцементу сірого в сегментах: цемент загальнобудівельного призначення (у розрізі типів і марок) та цемент сульфатостійкий спеціального призначення. Разом із цим учасники ринку та міжнародні організації повідомили таке:
- (214.1) [інформація, доступ до якої обмежено]⁷⁰ і [інформація, доступ до якої обмежено]⁷¹ – виробники бетону та споживачі цементу Групи CRH – відзначили, що компанія «CRH UKRAINE B.V.» постійно інвестує в реконструкцію та оновлення обладнання своїх цементних заводів, що призвело до значного покращення якості та виведення на ринок додаткових продуктів. Тому товариства вважають, що заявлені концентрації можуть дати виробникам бетону якісніший, екологічніший та більш дешевий цемент, а також нові продукти та нові ширші можливості співпраці. Також суб'єкти господарювання повідомили, що зобов'язання, запропоновані компанією «CRH UKRAINE B.V.», є важливими для збереження ринкових умов, ефективними та достатніми. А тому при їх виконанні потенційні негативні наслідки для ринку будуть усунуті.
- (214.2) [інформація, доступ до якої обмежено]⁷² є виробником залізобетонних виробів та конструкцій, а також будівельних сумішей і розчинів та використовує цемент, зокрема, Групи CRH і ПрАТ «Дікергофф Цемент Україна». На думку товариства, заявлені концентрації можуть позитивно вплинути на ринок внаслідок модернізації та збільшення пропозицій, що, у свою чергу, призведе до ефективної відбудови України в цілому. Так, [інформація, доступ до якої обмежено] вважає, що запропоноване компанією «CRH UKRAINE B.V.» зобов'язання щодо залучення додаткового інвестора до заявленого проєкту повинно нівелювати ризики, викликані зменшенням кількості незалежних виробників цементу в Україні внаслідок виходу ПрАТ «Дікергофф Цемент Україна» з ринку цементу.

⁷⁰Лист [інформація, доступ до якої обмежено] від 26.07.2024 № 25 (zareєстрований у Комітеті 30.07.2024 за № 8-01/9959).

⁷¹Лист [інформація, доступ до якої обмежено] від 26.07.2024 № 2607/01 (zareєстрований у Комітеті 29.07.2024 за № 8-01/9889).

⁷²Лист [інформація, доступ до якої обмежено] від 29.07.2024 № 01-03/277 (zareєстрований у Комітеті 06.08.2024 за № 8-01/10191).

- (214.3) [інформація, доступ до якої обмежено]⁷³ і [інформація, доступ до якої обмежено]⁷⁴ – дистриб'ютори цементу – вбачають у здійсненні заявлених концентрацій позитивні наслідки як для розвитку цементного ринку та подальшої відбудови України, так і для екології країни в цілому. Так, товариства вважають, що вказані придбання дозволять компанії «CRH UKRAINE B.V.» як активному, ефективному інвестору розвивати цементні заводи ПрАТ «Дікергофф Цемент Україна» внаслідок модернізації мокрого способу виробництва цементу, що дозволить їм усунути дефіцит цементу на ринку, що вкрай важливо для відбудови та відновлення нашої країни, а також виробляти більш якісний цемент за меншу собівартість. Дистриб'ютори також відзначили, що запропоновані компанією «CRH UKRAINE B.V.» зобов'язання є ефективними та забезпечать відсутність жодного негативного впливу від такої угоди на ринок та споживачів цементу.
- (214.4) [інформація, доступ до якої обмежено]⁷⁵ [інформація, доступ до якої обмежено]⁷⁶, які здійснюють діяльність з виробництва продукції на основі цементу, висловили підтримку будь-яким іноземним інвестиціям в Україну, оскільки самостійно також інвестують у розвиток будівельної галузі в Україні, незважаючи на складні умови та військові дії в країні. Крім того, товариства вважають, що зобов'язання, які компанія «CRH UKRAINE B.V.» пропонує взяти на себе, повністю виключають ті потенційні ризики, які Комітет виявив у результаті розгляду справи.
- (214.5) Підтримку інвестиціям компанії «CRH UKRAINE B.V.», які матимуть позитивний довгостроковий вплив на будівельну галузь, інвестиційний клімат та економіку України, також висловили Американська торговельна палата в Україні⁷⁷ та Європейська Бізнес Асоціація⁷⁸.
- (215) У той же час до Комітету також надійшли листи учасників ринку цементу, які висловили свої заперечення щодо змісту зобов'язань, які компанія «CRH UKRAINE B.V.» готова взяти на себе для усунення негативного впливу концентрацій на конкуренцію, зокрема, на ринок портландцементу сірого в сегментах: цемент загальнобудівельного призначення (у розрізі типів і марок) та цемент сульфатостійкий спеціального призначення.
- (215.1) Так, [інформація, доступ до якої обмежено]⁷⁹ і [інформація, доступ до якої обмежено]⁸⁰ вважають, що запропоновані заявниками зобов'язання не убезпечать від монополізації чи суттєвого обмеження конкуренції на ринку цементу з огляду на таке:
- у зобов'язаннях не передбачено механізму передачі акцій (часток) Холдингової компанії третій особі, не пов'язаній відносинами контролю з компанією «CRH UKRAINE B.V.», що унеможливило б перевірку цього процесу з огляду на його прозорість та відсутність пов'язаності. Тому вони вважають за краще зобов'язати компанію «CRH UKRAINE B.V.» протягом 9 місяців із моменту здійснення заявленої

⁷³Лист [інформація, доступ до якої обмежено] б/н, б/д (zareєстрований у Комітеті 07.08.2027 за № 8-01/10227).

⁷⁴Лист [інформація, доступ до якої обмежено] від 29.07.2024 № 552 (zareєстрований у Комітеті 05.08.2024 за № 8-01/10130).

⁷⁵Лист [інформація, доступ до якої обмежено] б/н, б/д (zareєстрований у Комітеті 02.08.2024 за № 8-01/10077).

⁷⁶Лист [інформація, доступ до якої обмежено] від 29.07.2024 № 72 (zareєстрований у Комітеті 06.08.2024 за № 8-01/10194).

⁷⁷Лист Американської торговельної палати в Україні від 31.07.2024 № 24-374 (zareєстрований у Комітеті 31.07.2024 за № 8-01/1333-кі).

⁷⁸Лист Європейської Бізнес Асоціації від 30.07.2024 № 710/2024/29 (zareєстрований у Комітеті 31.07.2024 за № 8-01/9994).

⁷⁹Лист [інформація, доступ до якої обмежено] від 30.07.2024 № 340 (zareєстрований у Комітеті 30.07.2024 за № 8-01/9970).

⁸⁰Лист [інформація, доступ до якої обмежено] від 31.07.2024 № 31/07 (zareєстрований у Комітеті 02.08.2024 за № 8-01/10079).

концентрації продати акції ПрАТ «Дікергофф цемент Україна» у розмірі від 25% до 28% статутного капіталу товариства особі, не пов'язаній відносинами контролю з компанією «CRH UKRAINE B.V.», на конкурсних умовах відкритої пропозиції з можливістю участі у придбанні акцій всіх охочих;

- зобов'язання щодо заборони обмеження обсягів реалізації цементу споживачам за наявності запитів, виражених в офіційних листах або за допомогою електронної пошти, не містить механізму гарантування прозорості закупівлі товару. Тому пропонують зобов'язати компанію «CRH UKRAINE B.V.» та ПрАТ «Дікергофф цемент Україна» гарантувати прозорість закупівлі товару шляхом продажу не менше 50% від загального обсягу реалізації такого виду товару через офіційні державні майданчики у формі електронних закупівель;

- зобов'язання щодо призначення на керівні посади ПрАТ «Дікергофф цемент Україна» осіб, які не займають аналогічних посад в інших суб'єктах господарювання Групи CRH в Україні, не гарантує, що на ці посади не можуть призначатися пов'язані особи, родичі осіб, які займають відповідальне становище або мають певний контроль в компаніях Групи CRH тощо, які юридично не будуть пов'язані відносинами контролю з компанією «CRH UKRAINE B.V.». А тому де-факто контроль ПрАТ «Дікергофф цемент Україна» залишиться у Групі CRH.

Також [інформація, доступ до якої обмежено] пропонують:

- з метою недопущення зниження обсягів виробництва цементу заборонити компанії «CRH UKRAINE B.V.», з моменту здійснення концентрації на період дії воєнного стану в Україні та протягом 5 років після закінчення його дії, зменшувати виробничі потужності ПрАТ «Дікергофф цемент Україна»;

- з метою уникнення дефіциту на загальнодержавному ринку цементу встановити заборону компанії «CRH UKRAINE B.V.» (прямо або опосередковано через юридичних осіб, пов'язаних відносинами контролю) на здійснення експорту цементного клінкеру;

- з метою уникнення маніпулювання цінами зобов'язати компанію «CRH UKRAINE B.V.» забезпечити інформаційну доступність щодо своїх цінових пропозицій на власному офіційному сайті або іншому верифікованому інтернет-ресурсі.

Останню пропозицію також підтримало [інформація, доступ до якої обмежено]⁸¹.

(215.2) У свою чергу, [інформація, доступ до якої обмежено]⁸², [інформація, доступ до якої обмежено]⁸³, [інформація, доступ до якої обмежено]⁸⁴ і [інформація, доступ до якої обмежено]⁸⁵ вважають, що передання 25–28% акцій (часток) Холдингової компанії третій особі, не пов'язаній відносинами контролю з компанією «CRH UKRAINE B.V.», з правом вето, не є за своєю суттю структурним зобов'язанням, оскільки це не вважається переданням відокремленого, самостійного бізнесу / активів та не створює конкуренції на ринку цементу. Відтак, на думку суб'єктів господарювання, такі зобов'язання жодним чином не зменшать негативних наслідків від монополізації ринку цементу в результаті заявлених концентрацій, а тому більш ефективним буде структурне зобов'язання у вигляді відчуження виробничих потужностей ПрАТ «Дікергофф цемент Україна» ([інформація, доступ до якої обмежено]) третім особам.

⁸¹Лист [інформація, доступ до якої обмежено] від 01.08.2024 б/н (zareєстрований у Комітеті 01.08.2024 № 8-01/10038).

⁸²Лист [інформація, доступ до якої обмежено] від 01.08.2024 № 3549 (zareєстрований у Комітеті 05.08.2024 за № 8-01/10143).

⁸³Лист [інформація, доступ до якої обмежено] від 31.07.2024 № 31/07/2024/2 (zareєстрований у Комітеті 06.08.2024 за № 8-01/10192).

⁸⁴Лист [інформація, доступ до якої обмежено] від 30.07.2024 № 234/24 (zareєстрований у Комітеті 06.08.2024 за № 8-01/10195).

⁸⁵Лист [інформація, доступ до якої обмежено] від 31.07.2024 № 411 (zareєстрований у Комітеті 05.08.2024 за № 8-01/10132).

- (215.3) [інформація, доступ до якої обмежено]⁸⁶ і [інформація, доступ до якої обмежено]⁸⁷ повідомили, що зменшення кількості виробників цементу до трьох неминуче призведе до негативних наслідків на ринку, які не усуваються запропонованими учасниками концентрацій зобов'язаннями, а тому заявлені концентрації повинні бути заборонені. Разом із цим суб'єкти господарювання не надають аргументованого пояснення своїм твердженням.
- (216) Враховуючи зазначені вище зауваження учасників ринку цементу, слід зазначити:
- (216.1) Відповідно до норм чинного законодавства про захист економічної конкуренції Комітет надає дозвіл на концентрацію в разі, якщо така концентрація не призводить до монополізації чи суттєвого обмеження конкуренції на ринку. В іншому ж випадку концентрація підлягає забороні. Разом із цим законодавством передбачено, що в разі, якщо учасники концентрації готові взяти на себе зобов'язання, які усувають негативний вплив концентрації на конкуренцію, це дозволяє Комітету прийняти рішення про надання дозволу на таку концентрацію.
- (216.2) Відтак зобов'язання мають бути доцільними та необхідними для усунення проблем для конкуренції та пропорційними обґрунтованим загрозам для негативного впливу на конкуренцію заявлених концентрацій. Зобов'язання як засіб повинні повною мірою запобігати очікуваному негативному впливу на ринкові умови та ринкові структури або принаймні зменшувати загальний ефект зниження конкуренції до прийняттого рівня, усунувши підстави для заборони концентрації. Іншими словами, якщо ринок вже висококонцентрований і характеризується ринковою владою однієї чи декількох компаній, засіб має принаймні запобігати, що концентрація призведе до (подальшого) погіршення умов конкуренції на цьому ринку. Крім того, заходи мають забезпечувати ефективність протягом тривалого часу, тобто мати довготривалий ефект та постійно підтримувати конкуренцію на ринку. До таких заходів належать: відчуження прав, розпродаж активів або часток бізнесу.
- (217) Разом із цим, враховуючи наявність зауважень та пропозицій учасників ринку цементу до запропонованих компанією «CRH UKRAINE B.V.» зобов'язань, Комітет, керуючись нормою абзацу четвертого частини другої статті 31 Закону, провів консультації з учасниками концентрацій з метою узгодження необхідних зобов'язань та вимог, якими обумовлюватиметься рішення органу Комітету про надання дозволу на концентрації⁸⁸.
- (218) Під час проведення консультацій, зокрема, було встановлено:
- (218.1) [конфіденційна інформація];
- (218.2) [конфіденційна інформація];
- (218.3) [конфіденційна інформація];
- (218.4) [конфіденційна інформація];
- (218.5) [конфіденційна інформація];
- (218.6) [конфіденційна інформація].
- (219) За результатами проведеної консультації компанія «CRH UKRAINE B.V.» листом від 14.08.2024 б/н (зареєстрованим у Комітеті 14.08.2024 за № 8-01/1390-кі) надіслала оновлені пропозиції щодо зобов'язань, зокрема:

⁸⁶Лист [інформація, доступ до якої обмежено] від 29.07.2024 № 78 (зареєстрований у Комітеті 13.08.2024 за № 8-01/10434).

⁸⁷Лист [інформація, доступ до якої обмежено] від 31.07.2024 № 31/07-1 (зареєстрований у Комітеті 05.08.2024 за № 8-01/10134).

⁸⁸Протокол зустрічі від 11.08.2024.

- замінити / уточнити раніше запропоновані зобов'язання таким чином: *«протягом 5 років з моменту здійснення заявлених концентрацій призначати на посади генерального та комерційного директорів, членів виконавчих та наглядових органів ПрАТ «Дікергофф цемент Україна» осіб, які не займають посад в суб'єктах господарювання, пов'язаних відносинами контролю з CRH Ukraine B.V. в Україні»;*

- доповнити раніше запропоновані зобов'язання новим зобов'язанням такого змісту: *«протягом 5 років з моменту здійснення заявлених концентрацій не експортувати клінкер за межі України, вироблений в Україні суб'єктами господарювання, пов'язаними відносинами контролю з CRH Ukraine B.V. в Україні, за умови, якщо такий експорт клінкеру призведе до неможливості задоволення отриманих суб'єктами господарювання, пов'язаними відносинами контролю з CRH Ukraine B.V. в Україні, запитів на постачання Цементу від суб'єктів господарювання, не пов'язаних відносинами контролю з CRH Ukraine B.V., виражених в офіційних листах та/або за допомогою засобів електронної пошти»;*

- з метою належного інформування Комітету про стан виконання зазначених зобов'язань для здійснення Комітетом відповідного контролю компанія «CRH UKRAINE B.V.» готова зобов'язатися:

«протягом 5 років з моменту здійснення заявлених концентрацій надавати Антимонопольному комітету України рішення про призначення генерального та комерційного директорів, членів виконавчих та наглядових органів ПрАТ «Дікергофф цемент Україна», а також договори та/або посадові інструкції з такими особами, які би передбачали умову/підтвердження, що такі особи не займають посад в суб'єктах господарювання, пов'язаних відносинами контролю з компанією «CRH Ukraine B.V.» в Україні (такі документи мають бути надані Антимонопольному комітету України протягом 1 місяця з моменту призначення особи на відповідну посаду);

протягом 5 років, починаючи з наступного року після здійснення заявлених концентрацій, один раз на рік, але в будь-якому разі не пізніше 01 березня календарного року, надавати Антимонопольному комітету України інформацію про обсяги експорту за межі України клінкеру, виробленого в Україні суб'єктами господарювання, пов'язаними відносинами контролю з компанією «CRH Ukraine B.V.» в Україні».

- (220) Отже, зобов'язання, запропоновані учасниками концентрацій, загалом нівелюють побоювання учасників ринку портландцементу сірого в сегментах: цемент загальнобудівельного призначення (у розрізі типів і марок) та цемент сульфатостійкий спеціального призначення.
- (221) **Отже, здійснення концентрацій має бути обумовлено зобов'язаннями, дотримання яких усуватиме негативний вплив концентрацій на конкуренцію на ринку портландцементу сірого в сегментах: цемент загальнобудівельного призначення (у розрізі типів і марок) та цемент сульфатостійкий спеціального призначення.**

Відповідно до пункту 2 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України від 09.08.2023 № 3295-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства про захист економічної конкуренції та діяльності Антимонопольного комітету України» справи про концентрацію суб'єктів господарювання, розгляд яких розпочато до дня набрання чинності цим Законом, розглядаються відповідно до законодавства, яке діяло до дня набрання чинності цим Законом.

Враховуючи викладене, керуючись статтею 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтями 25 і 31 Закону України «Про захист економічної конкуренції» та підпунктами 1 та 9 пункту 9 розділу XII Положення про порядок подання та розгляду заяв про попереднє отримання дозволу Антимонопольного комітету України на концентрацію суб'єктів господарювання, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 лютого 2002 року № 33-р, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 21 березня 2002 року за № 284/6572 (у редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 21.06.2016 № 14-рп), Антимонопольний комітет України

ПОСТАНОВИВ:

1. Надати дозвіл компанії «CRH UKRAINE B.V.» (м. Роттердам, Нідерланди) на придбання акцій приватного акціонерного товариства «Дікергофф цемент Україна» [інформація, доступ до якої обмежено], що забезпечує перевищення 50 відсотків голосів у вищому органі управління товариства.

2. Надати дозвіл компанії «CRH UKRAINE B.V.» (м. Роттердам, Нідерланди) на придбання частки у статутному капіталі товариства з обмеженою відповідальністю з іноземними інвестиціями «Дікергофф /Україна/» [інформація, доступ до якої обмежено], що забезпечує перевищення 50 відсотків голосів у вищому органі управління товариства.

3. З метою усунення потенційних ризиків монополізації та обмеження конкуренції у зв'язку зі здійсненням концентрацій у вигляді придбання компанією «CRH UKRAINE B.V.» акцій приватного акціонерного товариства «Дікергофф цемент Україна» та частки у статутному капіталі товариства з обмеженою відповідальністю з іноземними інвестиціями «Дікергофф /Україна/», що забезпечує перевищення 50 відсотків голосів у вищому органі управління товариств, на ринку портландцементу сірого, зокрема в сегментах: цемент загальнобудівельного призначення (у розрізі типів і марок) та цемент сульфатостійкий спеціального призначення (далі – Ринок Цементу), зобов'язати компанію «CRH UKRAINE B.V.»:

3.1. Протягом 9 місяців із моменту здійснення заявлених концентрацій передати придбаний пакет акцій приватного акціонерного товариства «Дікергофф цемент Україна» спеціально створеній компанією «CRH UKRAINE B.V.» юридичній особі (далі – Холдингова компанія) та продати або іншим чином передати акції (частку) у розмірі від 25% до 28% статутного капіталу Холдингової компанії третій особі, не пов'язаній відносинами контролю з компанією «CRH UKRAINE B.V.», з правами вето (для забезпечення блокування ключових управлінських рішень вищого органу управління Холдингової компанії).

3.2. З моменту здійснення заявлених концентрацій до моменту продажу або іншим чином передачі акцій (частки) у розмірі від 25% до 28% статутного капіталу Холдингової компанії третій особі, не пов'язаній відносинами контролю з компанією «CRH UKRAINE B.V.», забезпечити заборону обміну комерційною інформацією між приватним акціонерним товариством «Дікергофф цемент Україна» і товариством з обмеженою відповідальністю «Цемент», приватним акціонерним товариством «Миколаївцемент», акціонерним товариством «Подільський цемент», у тому числі через компанію «CRH UKRAINE B.V.» і суб'єктів господарювання, пов'язаних із нею відносинами контролю.

3.3. Протягом 5 років із моменту здійснення заявлених концентрацій:

- призначати на посади генерального та комерційного директорів, членів виконавчих та наглядових органів приватного акціонерного товариства «Дікергофф цемент Україна» осіб, які не займають посад у суб'єктах господарювання, пов'язаних відносинами контролю з компанією «CRH UKRAINE B.V.» в Україні;

- не обмежувати обсяги реалізації цементу загальнобудівельного призначення (в розрізі типів і марок) та сульфатостійкого цементу спеціального призначення (далі – Цемент) суб'єктам господарювання, не пов'язаним відносинами контролю з компанією «CRH UKRAINE B.V.», без економічно виправданих причин за наявності запитів, виражених в офіційних листах та/або за допомогою засобів електронної пошти;

- не допускати необґрунтованої відмови в постачанні Цементу суб'єктам господарювання, не пов'язаним відносинами контролю з компанією «CRH UKRAINE B.V.», а саме, за наявності запитів від таких суб'єктів господарювання, виражених в офіційних листах та/або за допомогою засобів електронної пошти, забезпечувати реалізацію (прямо або опосередковано через юридичних осіб, пов'язаних відносинами контролю з компанією «CRH UKRAINE B.V.») Цементу;

- не зменшувати сукупних реальних виробничих потужностей товариства з обмеженою відповідальністю «Цемент», приватного акціонерного товариства «Миколаївцемент», акціонерного товариства «Подільський цемент» і приватного акціонерного товариства «Дікергофф цемент Україна» з виробництва Цементу, наявних на момент здійснення заявлених концентрацій, без економічно виправданих причин;

- під час реалізації Цементу суб'єктам господарювання, не пов'язаним відносинами контролю з компанією «CRH UKRAINE B.V.», застосовувати ринкові ціни;

- не застосовувати різних умов до рівнозначних угод із суб'єктами господарювання – споживачами Цементу без об'єктивно виправданих на те причин, які неможливо було б застосувати за умов існування значної конкуренції на Ринку Цементу, а також не встановлювати таких умов реалізації, які неможливо було би встановити за умов існування значної конкуренції на Ринку Цементу;

- не допускати неправомірного обмеження доступу на Ринку Цементу інших учасників, продавців, покупців;

- не експортувати клінкеру за межі України, виробленого в Україні суб'єктами господарювання, пов'язаними відносинами контролю з компанією «CRH UKRAINE B.V.» в Україні, за умови, якщо такий експорт клінкеру призведе до неможливості задоволення отриманих суб'єктами господарювання, пов'язаними відносинами контролю з компанією «CRH UKRAINE B.V.» в Україні, запитів на постачання Цементу від суб'єктів господарювання, не пов'язаних відносинами контролю з компанією «CRH UKRAINE B.V.», виражених в офіційних листах та/або за допомогою засобів електронної пошти.

4. Для здійснення контролю Антимонопольним комітетом України за станом виконання зобов'язань зобов'язати компанію «CRH UKRAINE B.V.»:

4.1. Протягом одного місяця з моменту продажу або іншим чином передачі акцій (частки) у розмірі від 25% до 28% статутного капіталу Холдингової компанії третій особі, не пов'язаній відносинами контролю з компанією «CRH UKRAINE B.V.», надати Антимонопольному комітету України документи, що підтверджують перехід до такої третьої особи права власності на акції (частку) у статутному капіталі Холдингової компанії та наявність у такої третьої особи прав вето (для забезпечення блокування ключових управлінських рішень вищого органу управління Холдингової компанії).

4.2. Протягом перехідного періоду, а саме, з моменту здійснення заявлених концентрацій до моменту продажу або іншим чином передачі акцій (частки) у розмірі від 25% до 28% статутного капіталу Холдингової компанії третій особі, не пов'язаній відносинами контролю з компанією «CRH UKRAINE B.V.», надавати Антимонопольному комітету України договори та/або посадові інструкції з генеральним та комерційним директорами, членами виконавчих та наглядових органів приватного акціонерного товариства «Дікергофф цемент Україна», у яких передбачено зобов'язання не здійснювати обміну комерційною інформацією між приватним акціонерним товариством «Дікергофф цемент Україна» і товариством з обмеженою відповідальністю «Цемент», приватним акціонерним товариством «Миколаївцемент», акціонерним товариством «Подільський

цемент», у тому числі через компанію «CRH UKRAINE B.V.» і суб'єктів господарювання, пов'язаних відносинами контролю з компанією «CRH UKRAINE B.V.» (кожен такий договір має бути наданий Антимонопольному комітету України протягом одного місяця з моменту його укладення).

4.3. Протягом 5 років із моменту здійснення заявлених концентрацій надавати Антимонопольному комітету України рішення про призначення генерального та комерційного директорів, членів виконавчих та наглядових органів приватного акціонерного товариства «Дікергофф цемент Україна», а також договори з такими особами та/або їх посадові інструкції, у яких передбачено умову / підтвердження, що такі особи не займають посад у суб'єктах господарювання, пов'язаних відносинами контролю з компанією «CRH UKRAINE B.V.» в Україні (такі документи мають бути надані Антимонопольному комітету України протягом одного місяця з моменту призначення особи на відповідну посаду).

4.4. Протягом 5 років, починаючи з наступного року після здійснення заявлених концентрацій:

- один раз на рік, але в будь-якому разі не пізніше 01 березня календарного року, надавати Антимонопольному комітету України інформацію про обсяги виробництва та реалізації Цементу в Україні, із зазначенням середньозважених щомісячних оптово-відпускних цін на внутрішньому ринку;

- один раз на півріччя, але в будь-якому разі не пізніше 15 календарного дня місяця, наступного за звітним півріччям, надавати Антимонопольному комітету України копії всіх запитів, виражених в офіційних листах та/або за допомогою засобів електронної пошти, щодо реалізації Цементу, у реалізації якого суб'єктам господарювання, не пов'язаним відносинами контролю з компанією «CRH UKRAINE B.V.», було відмовлено у звітному півріччі. Щодо кожного такого запиту надавати Антимонопольному комітету України копії листів-відповідей, у яких зазначені причини такої відмови. У разі відсутності випадків відмови в реалізації Цементу повідомляти про це Антимонопольний комітет України;

- один раз на рік, але в будь-якому разі не пізніше 01 березня календарного року, надавати Антимонопольному комітету України інформацію про обсяги експорту за межі України клінкеру, виробленого в Україні суб'єктами господарювання, пов'язаними відносинами контролю з компанією «CRH UKRAINE B.V.».

Голова Комітету

Павло КИРИЛЕНКО